

Hrvatska

Izvještaji o poštivanju ljudskih prava po zemljama - 2007

Objavio Ured za demokraciju, ljudska prava i rad

11. ožujka 2008.

Republika Hrvatska je po ustavu parlamentarna demokracija i ima 4,4 milijuna stanovnika. Zakonodavnu vlast obnaša jednodomni Sabor. Predsjednik se nalazi na čelu države i zapovijeda oružanim snagama. On surađuje u izradi i provedbi međunarodne politike i rukovodi radom obavještajne službe, te imenuje premijera koji je na čelu vlade. Parlamentarni izbori održani su 25. studenog u skladu s izbornim zakonom, premda je bilo problema s neažuriranim popisima glasača koji žive u inozemstvu. Civilne su vlasti općenito provodile učinkovit nadzor nad snagama sigurnosti.

Vlada je općenito poštivala ljudska prava svojih građana. Međutim, bilo je problema na nekim područjima. Na sudovima se nagomilao velik broj neriješenih predmeta, premda je smanjen broj slučajeva koji čekaju raspravu. I dalje je bilo problema sa zastrašivanjem svjedoka u suđenjima za ratne zločine. Sudovi su nastavili održavati grupna suđenja za ratne zločine u odsutnosti, u Vukovaru i u Rijeci. Vlada je postigla mali napredak u povratu imovine koju je jugoslavenski komunistički režim nacionalizirao nekatoličkim vjerskim skupinama. Društveno nasilje i diskriminacija nacionalnih manjina, osobito Srba i Roma, i dalje je predstavljalo problem. Nastavljeno je nasilje i diskriminacija žena. Ravnatelji škola nastavili su odvajati učenike romske nacionalnosti u škole nižeg standarda. Također je bilo dojava o krijumčarenju ljudima, nasilju i diskriminaciji nad homoseksualcima i diskriminaciji zaraženih HIV-om/sidom.

Glavni državni odvjetnik i njegovi kolege u Bosni i Hercegovini, Srbiji i Crnoj Gori u srpnju su se dogovorili o osnivanju paralelnih popisa slučajeva ratnih zločina, u koordinaciji s Uredom tužitelja Haaškog suda. Tijekom godine vlada je srpskim vlastima osigurala dokaze radi progona deset slučajeva ratnih zločina koji uključuju šesnaest osumnjičenih, te proslijedila dokaze Crnoj Gori u jednom istaknutom slučaju koji uključuje nekoliko osumnjičenih.

POŠTIVANJE LJUDSKIH PRAVA

Poglavlje 1 Poštivanje integriteta osobe, što uključuje nepostojanje dolje navedenog:

a. Svojevoljno ili nezakonito lišavanje života

Nije bilo dojava o svojevoljnim ili nezakonitim ubojstvima od strane vlade ili njezinih predstavnika.

Tijekom godine osam je osoba, uključujući trojicu pirotehničara, sudjelovalo u eksplozijama mina. U eksploziji mine poginulo je dvoje civila i jedan pirotehničar.

b. Nestanci

Nije bilo izvještaja o politički motiviranim nestancima.

U veljači su vlada i Međunarodni odbor Crvenog križa (MOCK) izvjestili da se 2.144 osobe i dalje vode kao nestale u vojnem sukobu koji je trajao od 1991. do 1995., uključujući 1.100 zatvorenika koje traži Srbija. Tijekom godine vlada je ekshumirala tijela 191 osobe i identificirala ostatke 76 osoba koje su ranije pronađene.

Do sada je vlada ekshumirala 4.322 tijela i identificirala 3.446 nestalih osoba. 2006. godine Srbija i Crna gora proslijedile su hrvatskoj vladi popis s otprilike 400 vojnika koji su navodno nestali na hrvatskom

teritoriju. Vladin Ured za nestale osobe izjavio je da je najmanje 46 ljudi s popisa zapravo nestalo u Bosni i Hercegovini, te da je identitet 14 osoba s popisa već ustanovljen, kao i da su pokrenute procedure potrage za 93 osobe s popisa. U svibnju je vlada iskopala masovnu grobnicu u blizini Petrinje u središnjoj Hrvatskoj, u kojoj se nalaze ostaci 160 osoba, uglavnom srpske nacionalnosti, koji su poginuli tijekom operacije Oluja 1995. godine. Vlada je ekshumirala ostatke još 31 osobe različitih nacionalnosti na različitim lokacijama u cijeloj zemlji.

Tijekom godine vlada nije utvrdila podrijetlo ostataka šest osoba otkrivenih 2006. godine u grobnici Trokut Novska i najmanje 100 osoba u dvije spilje na području Plitvica. Vlada je obavila sve ekshumacije i identifikacije, dok je Haaški sud nadgledao samo ona mjesta povezana sa slučajevima koje istražuje. Međunarodni odbor za nestale osobe (ICMP) pomogao je u iskapanju i identifikaciji ostataka.

c. Mučenje ili neke druge vrste okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja

Takva je praska zabranjena ustavom i zakonom, i nije bilo izvještaja o uporabi tih metoda od strane vladinih dužnosnika.

Uvjeti u zatvorima i pritvorima

Zatvori i pritvori nisu zadovoljavali međunarodne standarde, bili su pretrpani i u njima su vladali nehigijenski uvjeti. Broj zatvorenika povećao se za otprilike 9,7 posto, od čega velik postotak otpada na pritvorenike koji čekaju suđenje.

U srpnju je Europski sud za ljudska prava (ECHR) presudio da vlada nije osigurala dostatno liječenje Ksenije Teste, zatvorenice u kaznionici Požega, koja je oboljela od hepatitisa. Sud je zaključio da je zbog prenapučenih i oronulih ženskih zatvora ona boravila u "nehigijenskoj i nesigurnoj okolini". Sud je zaključio da je Testa u zatvoru bila podvrgnuta neljudskom i ponižavajućem postupanju i dodijelio joj odštetu u iznosu od 15.000 EUR.

Prenapučenost zatvora zbog zatvaranja pritvorenika koji čekaju suđenje pogoršala se tijekom godine. 2006. godine vladin pravobranitelj za ljudska prava zaključio je da su zatvori u zemlji prenapučeni i da ne zadovoljavaju osnovne higijenske uvjete. U zatvorima u Varaždinu, Osijeku i Splitu bilo je dvostruko više zatvorenika od njihovih predviđenih kapaciteta.

2006. godine Uprava za zatvorski sustav izvijestila je o pogoršanju uvjeta u zatvorima i pritvorima. Navedeni problemi uključivali su prenapučenost, nedovoljan broj osoblja, korupciju i povećan broj mladih zatvorenika.

Vlada je dopustila posjete neovisnim promatračima ljudskih prava, uključujući MOCK. U svibnju je Vijeće Europske komisije za sprečavanje mučenja bilo u jedanaestodnevnom posjetu Hrvatskoj.

d. Bezrazložno uhićenje ili zatvaranje

Zakon zabranjuje bezrazložno uhićenje i zatvaranje i vlada je općenito poštivala tu zabranu.

Uloga policije i sigurnosnih službi

Obavještajna je služba pod nadzorom premijera i predsjednika. Državna policija ima prvenstvenu odgovornost za nacionalnu sigurnost. U vrijeme nereda premijer i predsjednik mogu pozvati vojsku da očuva sigurnost. Neovisno nadzorno tijelo prati rad obavještajne službe.

Bilo je problema s korumpiranosti policije i zapostavljanjem dužnosti.

U lipnju 2006. dvije su osobe pretukle nizozemskog fotografa i novinara Ada van Dendema za kojega su sumnjali da snima neprikladne slike djece. U kolovozu 2006. fotograf je prijavio splitsku policiju Europskom parlamentu zbog lošeg postupanja i nepružanja zaštite. Policija je u kolovozu 2006. pokrenula disciplinski postupak protiv policajaca. Nije bilo dodatnih informacija o ovom slučaju.

Tijekom godine policija i obavještajne službe, glavni državni odvjetnik i Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala proveli su veliku operaciju protiv korupcije i organiziranog zločina na visokoj razini, u kojoj su vlasti uhitile sedmero dužnosnika Hrvatskog fonda za privatizaciju, uključujući trojicu potpredsjednika fonda. Krajem godine istraga je bila proširena i bila je još u tijeku.

Tijekom godine Ministarstvo unutarnjih poslova ponovno se usredotočilo na policiju u zajednici, uporabom strategija sprečavanja zločina i najboljih praksi.

Uhićenje i pritvaranje

Policija obično dobiva nalog za uhićenje predočenjem dokaza o osnovanoj sumnji istražnom sucu. Međutim, policija može izvršiti uhićenje bez naloga, ukoliko vjeruje da bi osumnjičeni mogao pobjeći, uništiti dokaze ili počiniti neki drugi zločin. Policija ima 24 sata da opravda uhićenje pred sucem.

Policija mora pritvorenicima osigurati pristup odvjetniku po njihovom izboru u roku od 24 sata od uhićenja. Ukoliko pritvorenik nema odvjetnika i optužen je za zločin za koji je kazna veća od kazne zatvora u trajanju od deset godina, sudac mora odrediti branitelja. Vlada je ovo općenito provodila u praksi. Sudac u roku od 48 sati od uhićenja mora odlučiti hoće li produljiti pritvor radi daljnje istrage. Istražni pritvor općenito traje do 30 dana. Međutim, istražni postupak u određenim slučajevima može potrajati i do 12 mjeseci. Pritvorenici mogu biti pušteni na slobodu, u očekivanju daljnog postupka, premda je većina osumnjičenih za kaznena djela zadržana u pritvoru do suđenja. Mogućnost polaganja jamčevine nakon podizanja optužnice postoji, ali nije u uobičajenoj primjeni. Pritvorenicima se dopuštaju posjeti članova obitelji.

Prema informacijama Ureda glavnog državnog odvjetnika, prosječno trajanje pritvora prije suđenja iznosilo je četiri do pet mjeseci. Zakon dopušta maksimalno šest mjeseci pritvora prije suđenja, ali sud to u nekim slučajevima na zahtjev državnog odvjetnika može produljiti na godinu dana, prvenstveno kad je riječ o ratnim zločinima i organiziranom kriminalu.

U slučaju koji je privukao veliku pozornost, Mitar Arambašić, Srbin, izručen je Hrvatskoj u siječnju 2006. godine na temelju osude u odsutnosti iz 1997. godine za ratni zločin, za koju je uspješno zatražio ponovno suđenje. 2006. godine Arambašićev odvjetnik uložio je žalbu Ustavnom судu pod obrazloženjem da je svaki daljnji ostanak u pritvoru pretjeran, budući da je optuženi proveo tri godine u pritvoru prije izručenja. Ustavni sud zaključio je da se prethodno razdoblje pritvora ne računa u razdoblje pritvora prije suđenja, navodeći izručenje Arambašićevog suoptuženika Dragana Arnauta iz Rusije djelomičnim razlogom kašnjenja. Suđenje je počelo u ožujku na Općinskom sudu u Splitu. U svibnju je predsjedavajući sudac zatražio da se organizira svjedočenje svjedoka iz Srbije. Splitski je sud svaka dva mjeseca Arambašiću produljivao pritvor. Arambašićev se odvjetnik žalio Vrhovnom судu na produljenje pritvora iz lipnja, ali bezuspješno. Krajem godine suđenje je bilo u tijeku.

Pomilovanje

Zakon predviđa mogućnost pomilovanja, osim za ratne zločine. Kad se istragom ne može potkrijepiti originalna optužba za ratne zločine, sudovi u praksi smanje optužnicu i osude optuženike, što im omogućava da olakšaju pomilovanje. Time je slučaj za sud riješen bez dodatne istrage, a optuženom se omogućava da slobodno ide, ali time se ne uzimaju u obzir problemi koje bi kazneni dosje mogao predstavljati potencijalno nevinim optuženicima, osobito vezano uz zapošljavanje.

Tijekom godine Organizacija europske sigurnosti i suradnje (OESS) izvjestila je da su sudovi pomilovali Tihomira Golića i Dragoljuba Štorka, dvojicu srpskih povratnika. U svibnju je Općinski sud u Slavonskom Brodu pomilovao Tihomira Golića i pustio ga u lipnju. 2002. godine sud je osudio Dragoljuba Štorka u odsutnosti i osudio ga na 15 godina zatvora. Vrhovni sud ponisti je presudu 2006. godine i vratio slučaj na ponovno suđenje. U ožujku je zamjenik županijskog državnog odvjetnika smanjio optužbu protiv Štorka, koji je uhićen 2006. godine, na oružanu pobunu. Sud je iskoristio mogućnost pomilovanja i pustio Štorka.

e. Uskraćivanje poštenog javnog suđenja

Ustav i zakon jamče neovisno sudstvo. Sudovi su i dalje bili zatrpani neriješenim slučajevima. Ministarstvo pravosuđa izvjestilo je da na sudovima ima 1.014.646 neriješenih slučajeva. Javnost je sudstvo smatrala jednim od glavnih izvora korupcije u zemlji.

Sudski sustav sastoji se od općinskih i županijskih, trgovачkih i prekršajnih sudova, Upravnog suda i Vrhovnog suda. Ustavni sud utvrđuje ustavnost zakona, vladinih uredbi i izbora. Paralelni sustav trgovачkih sudova rješava sporove iz trgovinskih i ugovornih odnosa. Državno sudbeno vijeće zaduženo je za imenovanje sudaca i disciplinske mjere protiv njih, u koje spada i smjena sudaca. Sabor imenuje glavnog državnog odvjetnika koji imenuje državne odvjetnike na županijskoj i općinskoj razini. Državno odvjetničko vijeće, disciplinsko tijelo koje imenuje Sabor, postavlja zamjenike državnih odvjetnika i nad njima provodi disciplinske mjere.

Tijekom godine vođe Srba i dalje su izražavale zabrinutost zbog diskriminacije u imenovanju sudaca, te su izvjestile da Državno sudbeno vijeće radije odbija kandidate ili ostavlja te funkcije nepopunjениma nego da imenuje pripadnike srpske nacionalnosti. Vodeća osoba srpske nacionalnosti u Saboru, Milorad Pupovac, u rujnu je izjavio da postoji problem zapošljavanja manjina u sudstvu i u policiji, te da su manjine i dalje suočene s poteškoćama u zapošljavanju na sudačka mesta. Prema podacima vlade, od 1.930 sudaca četrdeset dvoje ili 2,2 posto bilo je srpske nacionalnosti, dok je 1,8 posto bilo pripadnika drugih manjina. Od 7.787 sudskih službenika, 96,1 posto bili su Hrvati, 2,4 posto Srbi i 1,5 posto pripadnici ostalih nacionalnih manjina.

Procedura suđenja

Ustavom i zakonom zajamčeno je pravo na javno suđenje, i neovisno sudstvo općenito provodi to pravo. U zakonskom sustavu ne postoji porota nego skupina sudaca, koja u nekim slučajevima uključuje suce laike. Optuženici imaju pravo biti nazočni suđenju i pravodobno se savjetovati s odvjetnikom. Mogu se suočiti sa svjedocima optužbe, ispitivati ih, te uesti svjedoke i dokaze u svoju korist. Optuženici imaju pristup dokazima koji su značajni za njihov slučaj, te se smatraju nevinima dok im se ne dokaže krivnja i imaju pravo žalbe.

Pretjerano kašnjenje sudova i dalje predstavlja problem i Ustavni sud dodjeljivao je odštete osobama čiji su se sporovi bezrazložno odužili. Prethodnih godina Vrhovni je sud napomenuo da takva kašnjenja ugrožavaju poštivanje pravnog sustava i dovode u pitanje sposobnost suda da osigura učinkovite pravne lijeckove.

Mnogi promatrači doveli su u pitanje objektivnost suđenja za ratne zločine pod ovlasti suda u mjestima počinjenja zločina, budući da bi vanjski čimbenici mogli utjecati na suce, tužitelje i svjedoke. Vrhovni je sud promijenio mjesto suđenja u nekoliko slučajeva suđenja za ratne zločine. Optuženici nisu imali ulogu u postupku donošenja odluke o promjeni mesta suđenja. Pomoću zakonskih odredbi jedinstvenih za sudove određene da prihvate slučajeve ratnih zločina od nekog drugog suda, Vrhovni sud premjestio je slučajeve s nekoliko sudova na jedan sud. Na primjer, u travnju je predsjednik Vrhovnog suda udovoljio zahtjevu glavnog državnog odvjetnika za premještajem dviju odvojenih optužnica protiv nekadašnjeg

ministra obrane Jugoslavije Veljka Kadijevića i ostalih sa županijskih sudova u Bjelovaru i Vukovaru na Općinski sud u Osijeku, gdje je bila podignuta i treća optužnica protiv Kadijevića. Sud je premjestio slučaj na osnovu toga što su optužbe protiv Kadijevića bile slične pa će suđenje na jednom sudu smanjiti sudske troškove.

Hrvatska se vlada službeno žalila protiv presuda Haaškog suda za tri osobe optužene za umiješanost u smrt 193 osobe na farmi Ovčara u blizini Vukovara iz 1991. godine. U studenom je osječki Državni odvjetnik podigao optužnicu protiv Miroslava Radića, člana "vukovarske trojke" kojega je Haaški sud oslobođio optužbi, optuživši ga za ostale zločine povezane s opsadom Vukovara.

Tijekom godine OEŠ je izvijestio da je od završenih slučajeva Vrhovni sud poniošto presude prvočlanjskog suda i vratio na ponovno suđenje 58 posto pojedinačnih žalbi, što pokazuje daljnji porast broja vraćenih slučajeva. Tijekom godine OEŠ je nadzirao 36 slučajeva na Vrhovnom sudu koji su uključivali žalbe na presude prvočlanjskih sudova za 78 osoba (49 pripadnika srpske nacionalnosti, 28 Hrvata i jednog Bošnjaka). Od njih sud je odlučio o 10 žalbi koje su uključivale 31 osobu (18 Hrvata i 13 Srba), potvrđivši pet presuda prvočlanjskog suda koje su uključivale 13 osoba i vraćajući pet presuda prvočlanjskog suda koje su uključivale 18 osoba. Jedna je žalba čekala rješavanje 53 mjeseca. Ostale su žalbe bile na čekanju između pet i 38 mjeseci. Misija OEŠ-a izvijestila je o nastavku kašnjenja Vrhovnog suda u rješavanju nekih žalbi. Na kraju godine sedam žalbi na presude za ratne zločine čekalo je više od tri godine. Slučajevi koji su najduže čekali bili su žalbe odvjetništva na oslobođajuće presude i žalbe obrane na presude u odsutnosti.

Gotovo polovici optuženika za ratne zločine sudilo se u odsutnosti, a u Rijeci je održano i jedno skupno suđenje u odsutnosti svih optuženika, te dva djelomična suđenja u odsutnosti u Vukovaru. Krajem godine u tijeku su bila dva suđenja na Županijskom sudu u Vukovaru za zločine koje su počinili pripadnici srpske paravojske protiv civila u Lovasu i Mikluševcima. Prvo je suđenje tada trajalo već četiri, a drugo tri godine.

Tijekom godine državni odvjetnici nastavili su pregledavati sve otvorene slučajeve ratnih zločina i odbacivati nepotkrijepljene optužbe. U svibnju je glavni državni odvjetnik objavio izvještaj u kojem stoji da je od 1991. država zbog ratnog zločina pokrenula postupak protiv 3.666 osoba. Više od 98 posto optužbi odnosi se na osobe povezane s JNA ili srpskom paravojskom, dok se manje od dva posto odnosi na pripadnike Hrvatskih oružanih snaga.

Budući da ustavi većine zemalja uključenih u sukob od 1991. do 1995 godine zabranjuje izručenje državljanu te zemlje, glavni državni odvjetnik potpisao je sporazume sa svojim kolegama u Crnoj Gori i Srbiji kojima se omogućuje prijenos dokaza u takvim slučajevima i time se osumnjičenima omogućuje da im se sudi ondje gdje žive, a ne ondje gdje je zločin počinjen. Tijekom godine Ured glavnog državnog odvjetnika surađivao je s takvim uredima u Srbiji i Crnoj Gori na prijenosu istražnog materijala i dokaza potrebnih za progon osoba osumnjičenih za ratne zločine u Hrvatskoj. U Uredu su izjavili da su tužiteljima u Srbiji osigurali dokaze za nekoliko slučajeva. Hrvatski glavni državni odvjetnik također je predao istražne materijale i dokaze crnogorskim vlastima vezano uz optužbe o mučenju hrvatskih zarobljenika u logoru Morinj u Crnoj Gori.

Slučajevi na sudovima u zemlji uključivali su nekoliko suđenja u djelomičnoj odsutnosti velikim skupinama optuženika. Osobe osuđene u odsutnosti redovito su se koristile svojim pravom na ponovno suđenje. Dobrovoljni povratak bio je jedini način na koji su osobe koje su bile osuđene u odsutnosti, u skladu sa zakonom, mogle žaliti na presudu.

Bilo je problema s ograničenom zaštitom svjedoka i žrtava i s pomoćnim službama, osobito u istaknutim slučajevima ratnog zločina i organiziranog kriminala. Premda je sudstvo i Ministarstvo pravosuđa izjavilo da postoji potreba za pomoći svjedocima, zakonski i organizacijski okviri i financiranje za takve usluge bili su nedovoljni. U istraživanju koje je 2007. godine proveo UN-ov program za razvoj (UNDP) o potpori žrtvama i svjedocima zločina, zaključeno je da su hrvatski propisi i dalje neodgovarajući, osobito vezano uz odredbu o besplatnoj pravnoj pomoći, isplati odštete i zaštiti svjedoka i njihove privatnosti. Godine

2005. Ministarstvo pravosuđa uspostavilo je odjel za potporu svjedocima, dok je Ministarstvo unutarnjih poslova imalo uspostavljeni odjel za zaštitu svjedoka. Ministarstvo pravosuđa i MUP imali su posebne odjele za potporu i zaštitu svjedoka. Osim pomaganja svjedocima uključenim u međudržavne slučajevе, Odjel za zaštitu svjedoka pomagao je i nekim svjedocima u slučajevima na lokalnim sudovima. U travnju je Ministarstvo pravosuđa uspostavilo čekaonicu za svjedočke na Županijskom sudu u Osijeku, te obučilo volontere o pružanju usluga potpore na nekoliko sudova. OEŠ je izvjestio da se zbog nepojavljivanja svjedoka na sudu velik broj suđenja odgađao, te da su bili potrebna višekratna nastojanja da se svjedoci pronađu i dovedu na sud.

Tijekom godine na hrvatskim su sudovima pokrenuta dva suđenja ili ponovna suđenja osobama optuženima za ratne zločine.

Tijekom godine vlasti su podigle optužnicu protiv nezavisnog saborskog zastupnika Branimira Glavaša za ratne zločine. Sabor je Glavašu ukinuo imunitet, čime je omogućeno da državno odvjetništvo u Osijeku i Zagrebu pokrene dvije odvojene istrage o optužbama za pritvaranja, mučenje i ubijanje srpskih civila u Osijeku 1991. godine. Glavaš i njegovi odvjetnici agresivno su opovrgli istrage u medijima, a Glavašev je odvjetnik javno optužio policiju za podmetanje svjedoka. U travnju je Općinski sud u Osijeku optužio dužnosnika političke stranke povezane s Glavašem, Hrvatske demokratske stranke Slavonije i Baranje, na zatvorsku kaznu od šest mjeseci zbog prijetnji smrću osječkom novinaru koji je pisao protiv Glavaša. Na zahtjev glavnog državnog odvjetnika, predsjednik Vrhovnog suda 2006. godine premjestio je istragu za jedan od dva slučaja protiv Glavaša na Županijski sud u Zagrebu, kako bi spriječio potencijalni utjecaj na svjedočke tijekom istražne faze. Po završetku objiju istraga, početkom svibnja, glavni državni odvjetnik zatražio je da se ova slučaja provode na istome sudu. Zahtjev je bio temeljen na objašnjenju da će kombinirano suđenje u Zagrebu spriječiti potencijalni pritisak na svjedočke ukoliko bi jedno suđenje ostalo na osječkom sudu. Krajem svibnja predsjednik Vrhovnog suda prihvatio je zahtjev glavnog državnog odvjetnika i slučajevi su ujedinjeni pod jurisdikcijom Županijskog suda u Zagrebu. Suđenje Branimiru Glavašu i šestero suoptuženika započelo je sredinom listopada na Županijskom sudu u Zagrebu i krajem godine još je trajalo.

U srpnju su vlasti izručile Hrvatskoj Antuna Gudelja iz Australije zbog ubojstva nekoliko osoba 1991. godine, uključujući Josipa Reihl-Kira, prijeratnog šefa osječke policije. Gudelj je osuđen u odsutnosti 1994. godine, izručen je radi ponovnog suđenja iz Njemačke 1996. godine, a Vrhovni ga je sud 1997. godine pomilovao. 2001. godine Ustavni je sud poništio pomilovanje. Ponovno suđenje Antunu Gudelju za ratna ubojstva iz 1991. godine šefa osječke policije i dvojice lokalnih dužnosnika srpske nacionalnosti započelo je sredinom listopada na Županijskom sudu u Osijeku. OEŠ je izvjestio da se polovica svjedoka koji su trebali svjedočiti u studenom nisu pojavila na suđenju. Odbacivši Gudeljev zahtjev za puštanjem iz pritvora, Županijski sud u Osijeku utvrdio je da puštanje uz jamčevinu ne dolazi u obzir zbog težine optužbi protiv njega. Suđenje nije bilo završeno do kraja godine.

Tijekom godine bilo je pomaka u brojnim slučajevima ratnih zločina o kojima je bilo riječi u izvještajima iz prethodnih godina.

U veljači je Vrhovni su potvrđio presudu Županijskog suda u Splitu iz 2006. godine osmorici vojnika (od kojih je četvorici suđeno u odsutnosti) za mučenje i ubojstvo srpskih civila u zatvoru Lora 1992. godine, te potvrdilo zatvorske kazne od šest do osam godina zatvora.

U ožujku je Županijski sud u Karlovcu treći put oslobođio Mihajla Hrastova, bivšeg pripadnika karlovačke Specijalne policije, optužbe za ubojstvo trinaestorice vojnika JNA 1991. godine. Isto kao i u dvije prethodne oslobađajuće presude koje je Vrhovni sud odbacio od 1992., sud je utvrdio da je Hrastov vojnik ubio u samoobrani u sklopu legitimne vojne akcije. U svibnju su državni odvjetnici uložili žalbu na Vrhovnom sudu. Krajem godine žalba nije bila riješena.

U travnju je Vrhovni sud odbacio oslobađajuću presudu za četvoricu vojnika optuženih za ubojstvo dvoje starijih srpskih civila u blizini Šibenika 1995. godine i prebacio slučaj drugoj skupini sudaca na ponovno

suđenje. Sud je prihvatio zahtjev državnog odvjetnika Šibenske županije za pritvorom optuženih. Krajem godine trojica optuženika bila su u zatvoru a jedan je bio na slobodi. Glavni državni odvjetnik zatražio je da predsjednik Vrhovnog suda prebaci slučaj na jedan od četiriju županijskih sudova na koje se prebacuju suđenja za ratne zločine.

Tijekom godine Županijski sud u Vukovaru odredio je pritvor za petoricu bivših hrvatskih vojnika zbog ubojstva srpske obitelji Olujić 1992. godine u selu Cerna. U siječnju je sud podigao optužnicu protiv tadašnjih pripadnika hrvatske obrambene vojske. Krajem godine optuženici su bili u pritvoru i suđenje je bilo u tijeku.

U svibnju su srpske vlasti uhitile dvanaest osoba osumnjičenih za sudjelovanje u mučenju i ubojstvu brojnih hrvatskih civila u Lovasu. Sud do kraja godine nije podigao optužnicu protiv tih dvanaest osoba. Županijski sud u Vukovaru zatražio je od srpskih vlasti da osiguraju više detalja o uhićenim osobama.

Suđenje za genocid i ratne zločine u Lovasu u istočnoj Slavoniji na Županijskom sudu u Vukovaru, koje je počelo 2003. godine, šesnaestorici bivših pripadnika srpskih paravojnih snaga, od čega četrnaestorici u odsustvu, nije završilo do kraja godine. Tijekom godine policija je uhitila jednog osumnjičenog. Samo su dvojica optuženika bila nazočna na suđenju. Godine 2005. promatrači suđenja iz OEŠ-a naveli su da je to suđenje primjer optužbe za genocid za djela koja nisu imala tu težinu koja se povezuje s međunarodnim presudama za genocid. U optužnici se navodilo da su optuženici poduzeli radnje s namjerom da iskorijene pripadnike hrvatske nacionalnosti.

U Vukovaru je nastavljeno suđenje protiv 25 osoba optuženih za ratne zločine protiv civila iz Mikloševaca, sela naseljenog uglavnom Rusinima. Među optuženima je bilo petnaest Srba, pet Rusina, četiri osobe nepoznate nacionalnosti i jedan pripadnik romske nacionalnosti. Sedmorica optuženih bila su nazočna suđenju, dok je za osamnaestoricu suđenje održano u odsutnosti. Optuženici su bili optuženi za genocid, ubojstvo i zastrašivanje nesrpskog stanovništva 1991. i 1992. godine.

Tijekom godine državni je odvjetnik surađivao s kolegama u Bosni i Hercegovini, Srbiji i Crnoj Gori u istraživanju navodnih ratnih zločina snimljenih video-kamerom u blizini Dvora na Uni 1995. godine, te na identifikaciji počinitelja. Državni je odvjetnik utvrdio da video vrpca sadrži dokaze o zločinima protiv civila i ratnih zatvorenika.

Politički zatvorenici i pritvorenici

Nije bilo dojava o političkim zatvorenicima i pritvorenicima.

Građanske parnice i pravni lijekovi

U građanskim parnicama sudstvo je bilo neovisno i objektivno

Povrat imovine

Tijekom godine vlada se približila završetku svog programa povrata protuzakonito zaposjednutih kuća njihovim vlasnicima. Međutim, Zakon o vlasništvu implicitno ide u prilog Hrvatima na štetu Srba jer daje prednost prava privremenim stanašima, uglavnom Hrvatima, nad prvobitnim vlasnicima, uglavnom Srbima. Vlasnici općenito nisu mogli stupiti u posjed svoje imovine ukoliko nije osiguran smještaj za privremene stanare. Krajem godine OEŠ je procijenio da je sedamnaest privatnih kuća u vlasništvu Srba i dalje zaposjednuto, kao i otprilike stotinu zemljišnih čestica poljoprivrednog zemljišta nejasnog prava vlasništva. Povrat imovine oduzete tijekom Drugog svjetskog rata za vrijeme komunističkog sustava i dalje je bio problem. Hrvatski zakon ne dopušta povrat imovine osobama koji u trenutku proglašenja Zakona nisu imale hrvatsko državljanstvo. Mnogi podnositelji zahtjeva nakon toga su dobili hrvatsko

državljanstvo, ali svejedno ne mogu podnijeti zahtjeve. Vlada je pristala ovo stanje popraviti novim zakonom, ali tijekom godine nije ništa poduzela po tom pitanju.

Povrat imovine i dalje je predstavljao problem svim većim vjerskim skupinama osim Islamske zajednice. Vlada nije vratila imovinu srpskoj pravoslavnoj zajednici, koja ima druga po veličini potraživanja nekretnina u zemlji. Vlada nije vratila ni židovske nekretnine, uključujući neke zgrade u Zagrebu, premda je vratila jednu nekretninu u Osijeku.

f. Samovoljno upletanje u privatnost, obiteljski život, dom ili prepisku

Takva su djela ustavom i zakonom zabranjena, a vlada je općenito u praksi poštovala tu zabranu.

Poglavlje 2 Poštivanje građanskih sloboda, među kojima su i:

a. Sloboda govora i tiska

Ustavom i zakonom propisana je sloboda govora i tiska. Međutim, vlada je i dalje utjecala na medije.

U lipnju 2006. sabor je povećao kazne za „govor mržnje“ na najmanje šest mjeseci a najviše pet godina zatvora. Govor mržnje putem Interneta kažnjava se sa šest mjeseci do tri godine zatvora.

Čitav niz privatnih novina i časopisa izlazio je bez vladina miješanja. Privatna kuća Tisak distribuirala je otprilike 75 posto tiskanih medija. Političke stranke, privatne kompanije (neke u stranom vlasništvu) i vlada bili su vlasnici raznih poduzeća za izdavanje novina i časopisa ili su imali utjecaj u njima. Strane novine i časopisi bili su dostupni u gradskim područjima u cijeloj zemlji. Međutim, i dalje su mnogima bili uglavnom nedostupni zbog visoke cijene. Unatoč četiri godine starom Zakonu o medijima, vlasništvo nad medijima još nije bilo potpuno transparentno, što je omogućilo da se sakrije utjecaj političkih ili ostalih interesa na medijske kuće.

Vlada je bila vlasnik nacionalne televizije (HTV) i radija (HRT) kojima je i upravljala. Hrvatsko novinarsko društvo i nezavisni novinari u rujnu su žestoko kritizirali imenovanje Hloverke Novak-Srzić, novinarke koju su često kritizirali za otvoreno podržavanje vladajuće stranke desnog centra HDZ-a 1990-ih godina, za urednicu na HTV-u. U zemlji su bile aktivne i neovisne televizijske i radio postaje, a dvije od tri nacionalne televizijske postaje bile su privatne.

Lokalne vlasti imale su u djelomičnom ili potpunom vlasništvu otprilike 70 posto medija, čime su lokalni radijski i televizijski mediji bili osobito podložni političkom pritisku. Otprilike 46 posto lokalnih radio postaja ovisilo je o finansijskoj potpori lokalnih vlasti.

U listopadu je policija u Zagrebu uhitila slobodnog novinara Željka Peratovića, pretražila njegov stan i oduzela mu kompjutersku opremu, mobitel i neke dokumente. Policija je Peratovića optužila za objavljivanje tajnih dokumenata na web stranici. Pušten je idućeg dana. Krajem godine taj je slučaj bio u istražnoj fazi, a vlasti nisu podigle optužnicu. Do kraja godine policija Peratoviću nije vratila oduzete predmete. Skupine za ljudska prava prosvjedovale su protiv uhićenja i oduzimanja imovine i utvrdile kako to ugrožava slobodu medija. Predsjednik i premijer izrazili su žaljenje zbog ovog događaja, naglašavajući da žale što se nije moglo drukčije postupiti.

U travnju su Hrvatsko novinarsko društvo (HND) i Sindikat novinara Hrvatske dali izjavu u kojoj prosvjeduju o smjeni urednika Radio Karlovca Milorada Božića, koju smatraju politički motiviranom odlukom u izbornoj godini. HND je napomenuo da je postaja Božića zamijenila novinarom koji je zagovarao glasovanje za Hrvatsku demokratsku zajednicu na lokalnim izborima.

U srpnju je Vijeće za elektroničke medije pokrenulo postupak protiv lokalne zagrebačke televizijske postaje Z1 i još osam lokalnih televizijskih postaja zbog emitiranja Opće konvencije Hrvatske

demokratske zajednice. Zakon o elektroničkim medijima dopušta televizijskim postajama da emitiraju samo one emisije koje političke stranke sponzoriraju tijekom izborne kampanje. Za kršenje zakona propisana je kazna do milijun kuna.

Teme ratnih zločina za medije su i dalje osjetljivo pitanje, a novinari su bili suočeni s pritiskom zbog svog izvještavanja. U travnju je novinar *Jutarnjeg lista* Ivan Zvonimir Čičak prijavio da mu je Boro Gotovina, brat pritvorenog osumnjičenika za ratne zločine Ante Gotovine, prijetio smrću. HND je zatražio hitnu istragu prijetnji protiv Čička. Tisak je izvjestio da je policija postupila u skladu sa zakonom i policijskom praksom.

U ožujku je novinar Nove TV Robert Valdec prijavio da je primio anonimne prijetnje smrću zbog ekrанизacije zločina počinjenih početkom 1990-ih godina koje se prikazuju u njegovoj emisiji. HND je pozvao vlasti da istraže ove prijetnje. Policija je istraživala prijetnje ali tisak piše da nisu nikoga uhiti.

U travnju je Općinski sud u Osijeku proglašila krivim Davora Borasa, predsjednika Hrvatskog demokratskog saveza Slavonije i Baranje za prijetnje smrću novinaru *Feral Tribunea* Dragi Hedlu iz svibnja 2006. godine, te ga osudio na uvjetnu kaznu od šest mjeseci zatvora uz rok od tri godine.

Prema pisanjima tiska, Joso Mraović, kojemu se sudi zbog seksualnog napada, verbalno je napao i prijetio novinarima riječkih dnevних novina *Novi list* na konferenciji za tisak održanoj u Gospiću 10. kolovoza. Riječki državni odvjetnik zatražio je istragu o ovom incidentu. Na suđenju održanom na Županijskom sudu u Rijeci u prosincu, Mraović ga je gađao životinjskim kostima, te je navodno verbalno napao novinare. Županijski ogranač HND-a izrazio je ljutnju zbog ovog događaja.

U listopadu su dvije nevladine organizacije, Hrvatska ženska mreža i Ženska infoteka pred Upravnim sudom pokrenule postupak protiv Vladinog ureda za ravnopravnost spolova. Te nevladine organizacije tvrdile su da je vlada uskraćivala informacije o državnom financiranju projekata nevladinih organizacija, čime je prekršila Zakon o pristupu informacijama.

Kleveta je kazneno djelo. Posljednjih godina nije bilo izvještaja o politički motiviranim slučajevima klevete. Međutim, velik broj slučajeva klevete iz prethodnih godina ostao je neriješen zbog pretrpanog pravosudnog sustava. Sudovi mogu novčano kazniti osobe osuđene za blaćenje i klevetu, ali ih ne mogu osuditi na zatvorsku kaznu.

Internetska sloboda

Nije bilo vladinih ograničenja pristupa Internetu ili dojava o tome da je vlada pratila e-mail ili *chatove* na Internetu. Pojedinci i skupine mogli su miroljubivo izražavati svoje stavove putem Interneta i elektroničke pošte. Pristup Internetu dostupan je velikom broju građana u cijeloj zemlji i mnogi se njime služe.

Akademske slobode i kulturni događaji

Vlada nije ograničavala akademske slobode ni kulturne događaje.

b. Sloboda mirnog okupljanja i udruživanja

Sloboda okupljanja

Sloboda okupljanja zajamčena je ustavom i zakonom i vlada je u praksi općenito poštivala to pravo.

Sloboda udruživanja

Sloboda udruživanja zajamčena je ustavom i zakonom i vlada je u praksi općenito poštivala to pravo. Međutim, u skladu sa zakonom Ministarstvo pravosuđa ima diskrecijsko pravo nadzora nad osnivanjem i unutarnjim upravljanjem udruga. Premda se jednako primjenjivao za sve organizacije, sam zakon je restriktivan i pun nadzornih mjera. Na primjer, u zakonu stoji da se organizacije čiji se ciljevi navedeni u statutu smatraju beznačajnima ili ukoliko se njihova imovina ne smatra dovoljnom za obavljanje njihovih aktivnosti navedenih u statutu, neće moći registrirati. Zakon također dopušta vladi da utječe na imenovanje upravljačkog tijela neke organizacije.

c. Sloboda vjeroispovijesti

Sloboda vjeroispovijesti zajamčena je ustavom i zakonom i vlada je u praksi općenito poštivala to pravo. Ne postoji službena vjeroispovijest u državi. Međutim Rimokatolička crkva ima povjesne veze s državom kakve nemaju druge vjerske zajednice. Katolička je crkva s državom potpisala konkordat kojim su joj dodijeljene brojne povlastice. Slični su sporazumi naknadno potpisani sa Srpskom pravoslavnom crkvom, Islamskom zajednicom i drugim manjim kršćanskim denominacijama, ali vlada još nije potpisala sličan sporazum ni s Vijećem za koordinaciju židovskih zajednica u Hrvatskoj ni s novoregistriranom Židovskom vjerskom zajednicom Bet Israel.

Da bi se neka skupina registrirala kao vjerska zajednica, po zakonu mora imati najmanje 500 pripadnika i mora biti registrirana kao udruga najmanje pet godina. Registrirane zajednice imaju status pravne osobe i uživaju porezne i ostale povlastice. Neke međunarodne skupine kritizirale su ograničenost vladinih uvjeta za registraciju novih vjerskih zajednica. Međutim, sve vjerske skupine koje su djelovale u zemlji prije donošenja ovog zakona 2003. godine, bile su u postupku bezuvjetne registracije. Do kraja godine ukupno su registrirane 42 vjerske zajednice, a još je trinaest zajednica čekalo registraciju. 2006. godine registrirana je Crnogorska pravoslavna crkva i Bet Israel.

Godine 2005. Crkva cjelovitog evanđelja, Savez crkava "Riječ života" i Protestantska reformirana kršćanska crkva, na Ustavnom su se sudu žalile na odbijanje vlade da potpiše sporazume kojima bi im osigurala pogodnosti slične onima koje se sporazumima osiguravaju ostalim crkvama. Vlada je tvrdila da te tri crkve ne ispunjavaju vladine zahtjeve za minimalnim brojem pripadnika i za neprekidnim djelovanjem u zemlji od 1941. U lipnju je Ustavni sud odbio žalbu, pod tvrdnjom da slučaj nije u njegovoj jurisdikciji jer sporna vladina odluka ne spada u kategoriju zakona koje taj sud provodi. U studenom je Crkva cjelovitog evanđelja zajedno s povezanim crkvama pokrenula parnicu protiv vlade pred Sudom za ljudska prava u Strasbourgu.

Vlada je zahtijevala da se u škole uvede vjerska izobrazba, premda njezino pohađanje nije obvezno. Budući da je 85 posto stanovništva rimokatoličke vjeroispovijesti, u javnim se školama uglavnom predavao katolički vjerouauk. Škole koje su ispunile kvotu od sedam učenika po razredu pripadnika manjinske vjere mogle su organizirati posebnu vjersku nastavu za te učenike.

Nije ostvaren veći napredak u povratu imovine nacionalizirane tijekom 2. svjetskog rata većini glavnih vjerskih zajednica, a izuzetak je Rimokatolička crkva, koja je 2006. imala značajnog uspjeha u povratu oduzete imovine. U svibnju 2006. godine premijer i Zagrebački nadbiskup pristali su potpisati ugovor u skladu s kojim će u zamjenu za nespecificiranu imovinu Katoličke crkve u Zagrebu vlada dati vladinu imovinu. Iste godine premijer Ivo Sanader potpisao je ugovor sa zagrebačkim nadbiskupom Josipom Bozanićem o vraćanju kompleksa vojarne Kralj Tomislav u zamjenu za više od dvjesto stanova u Zagrebu koji su prije bili u vlasništvu Crkve. Godine 2006. jedna je rimokatolička skupina dobila nekretninu koju treba koristiti kao dom za djecu s poteškoćama u razvoju. Istog mjeseca vlada je vratila nekretninu na Malom Lošinju Sestrama Presvetog križa. Osim toga, Đakovačka je biskupija dobila natrag napuštenu zgradu bolnice. Godinu dana ranije Grad Zagreb vratio je zgradu kazališta Franjevačkom samostanu, dok je Grad Varaždin vratio zgradu samostana redovnicama Družbe svete Uršule. Srpska pravoslavna crkva, druga po veličini potraživane imovine nakon Katoličke crkve, izvijestila je da je njezin zajednički pododbor imao poteškoća u sazivanju sjednica 2006. godine, unatoč ponovljenim zahtjevima za sastankom s

vladom. Naknadno se metropolit Pravoslavne crkve Jovan Pavković susreo s premijerom, te su razgovarali o ubrzanju povrata nekretnina, ali do kraja godine nije bilo napretka po tom pitanju. U rujnu su predstavnici crkve izjavili da je rješavanje većine njezinih neriješenih pitanja, uključujući vraćanje nekretnina, zaustavljeni. Nije bilo napretka u povratu nacionalizirane imovine Vijeću za koordinaciju židovskih zajednica u Hrvatskoj u Zagrebu. Međutim, u travnju je vraćena jedna nekretnina u Osijeku. Godine 2006. premijer je najavio da će vlast djelomično finansirati obnovu sinagoge u Zagrebu, koja je uništena tijekom Drugog svjetskog rata. Islamska zajednica nije potraživala imovinu.

Nakon više godina kašnjenja, u suradnji s lokalnim vlastima pronađeno je prihvatljivo mjesto za izgradnju džamije u Rijeci, a u lipnju su lokalne vlasti usvojile urbanistički plan na osnovu kojeg je omogućena gradnja. U studenom je otvorena džamija u selu Bogovolja u blizini Karlovca.

Maltretiranje i diskriminacija

Bilo je problema s nasiljem i fizičkim zlostavljanjem vjerskih manjina.

U rujnu su mediji izvjestili da su pojedinci bacali kamenje na kuću pravoslavnog svećenika u Vinkovcima, što je sedmi ovakav napad od kraja rata 1995. godine. Nekoliko je kamenja palo u sobu u kojoj je spavao troje svećenikove djece, ali nije bilo ozlijedenih. Policija je stigla brzo, ali navodno je odbila okarakterizirati to kao kazneno djelo pod izgovorom da je materijalna šteta neznatna. Svećenik se također žalio da gradonačelnik nije želio javno osuditi ponovljene napade na njegovu imovinu.

I dalje je bilo sporadičnog zlostavljanja svećenika i skrnavljenja i vandalizma nad imovinom Srpske pravoslavne crkve. Izvori Pravoslavne crkve iz dalmatinskog zaleđa procijenili su da je nasilje bilo na sličnoj razini kao proteklih godina, a da je djelovanje policije bilo različito, ovisno o području.

U veljači je srušena ograda pravoslavnog groblja u Biljanima Donjim u blizini Zadra. Nepoznati počinitelji zapalili su vatru i buldožerom nanijeli hrpu šute na dva mjesta pripremljena za ukop.

U kolovozu su mediji izvjestili da su uvredljivi grafiti, poput: "Ubij Srbina" i "Srbe na vrbe" napisani velikim slovima u blizini katoličke crkve u Sinju u vrijeme procesije na blagdan Velike Gospe 15. kolovoza. Policijska istraga nije donijela rezultate.

U rujnu su nepoznati vandali provalili u crkvu Svetog Đorđa u Kninu i ukrali manju količinu novca, te ukrali bakreni gromobran sa zvonika. Ta je crkva 2006. godine dvaput napadnuta. Policija je istraživala ali nije pronašla sumnjivce ni za jedan od napada.

Policija nije pronašla osumnjičene za vandalizam ili krađu iz pravoslavnih crkava u Zadru, Bjelovaru, selu Toranja, Novi Pavljani, Kninu, Splitu i Osijeku iz 2006. i 2005. godine.

Pravoslavni svećenici u Dalmaciji i srpski vođe nastavili su naglašavati da su pozitivni koraci središnje vlade bili u sukobu s onima lokalnih vlasti, policije i sudstva, koji su ustajno diskriminirali Srbe. Na primjer, pravoslavno svećenstvo koje je stiglo iz Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore i dalje se susretalo s birokratskim preprekama u dobivanju dugotrajnije boravišne dozvole koja nositeljima omogućava povlastice kao što su zdravstvena skrb i mirovina. Svećenici su morali obnoviti status u relativno kratkim vremenskim razmacima koji bi im prekidali boravak, što bi im onemogućilo da skupe dovoljan broj godina boravka koji im je potreban za trajniji status.

Židovska zajednica broji otprilike dvije tisuće članova. Djela antisemitizma bila su rijetka, ali u veljači je tvornica šećera iz Požege proizvela i na svom području distribuirala paketiće šećera sa slikom Adolfa Hitlera i uvredljivim šalama na račun žrtava Holokausta u koncentracijskim logorima. Ured Državnog odvjetnika i policija krajem godine još su istraživali ovaj slučaj.

U lipnju su vođe židovske zajednice izrazili zgražanje iznošenjem proustaških simbola u publici na zagrebačkom koncertu popularnog pjevača ultranacionalista Marka Perkovića Tompsona. Nakon tog događaja, voditelj centra Simon Wiesenthal, Efraim Zuroff, napisao je dopis predsjedniku, prosvjedujući protiv otvorenog pokazivanja fašističkih simbola, transparenata i uniformi iz doba Drugog svjetskog rata od strane obožavatelja na koncertu. Koordinacija židovskih zajednica u Zagrebu također je kritizirala ovaj događaj i ograničen odgovor vlade na nošenje simbola. Na koncertu koji je isti pjevač održao u srpnju u Splitu, policija je obožavateljima koji su nosili ustaške simbole spriječila ulazak na stadion.

2006. godine policija je prijavila 21-godišnjeg studenta koji je poslao dva prijeteća e-maila Židovskoj zajednici u Zagrebu. U tim je porukama autor zanijekao Holokaust i izrazio nadu "da će Iranci što prije napraviti atomsku bombu i baciti je na Haifu i Tel Aviv, nakon čega će se slaviti na ulicama Zagreba."

Također 2006. godine dvojica su mladića u majicama s nacističkim simbolima verbalno i fizički napala Avija Eliezera Alonija, rabina židovske zajednice u Zagrebu, izvikujući "Židovi van". Policija je krajem godine još istraživala ovaj slučaj.

Više detalja možete pronaći na [*2007 International Religious Freedom Report*](#).

d. Sloboda kretanja, prognanici, zaštita izbjeglica i osobe bez državljanstva

Ustavom i zakonom zajamčena je sloboda kretnja u zemlji, putovanje u inozemstvo, iseljavanje i povratak u domovinu. Vlada je općenito poštivala ova prava u praksi. Vlada je surađivala s Uredom Visokog povjerenika UN-a za izbjeglice (UNHCR) i ostalim humanitarnim organizacijama u pružanju zaštite i pomoći prognanicima, izbjeglicama, izbjeglicama koje se vraćaju kućama, tražiteljima azila, osobama bez državljanstva i ostalim sličnim osobama.

Zakonom je zabranjeno prisilno protjerivanje i vlada mu nije pribjegavala.

Izbjeglice koje su se vraćale u zemlju kao građani neke druge republike bivše Jugoslavije a ne kao hrvatski državljeni, nailazile su na prepreke u dobivanju trajnog prebivališta. Osobama koje su imale privremeno boravište, a koje su se vratile do lipnja 2005. godine, zakonom je dopušteno vraćanje predratnog privremenog boravišta bez daljnjih zahtjeva, kao što je zadovoljavanje smještajnih i finansijskih kriterija, a one su naknadno mogle zatražiti državljanstvo. Međutim, ova se odredba nije dosljedno primjenjivala, što je izazvalo nesigurnost i kašnjenje u integraciji povratnika. U srpnju je Sabor usvojio Zakon o strancima, koji sadrži odredbu koja izbjeglice oslobađa strogih zahtjeva sadržanih u prethodnom zakonu. Zakon je trebao stupiti na snagu u siječnju 2008. Prije usvajanja ovog zakona postojale su privremene mjere koje su omogućavale osobama koje su prije imale privremeno boravište da reguliraju svoj status na humanitarnim osnovama, ali policija ih nije jednoobrazno primjenjivala. UNHCR je procijenio da u Bosni i Hercegovini ima otprilike 800 potencijalnih podnositelja zahtjeva, a u Srbiji 234.

OESEN je izvjestio o uhićenju trojice srpskih povratnika tijekom rata. Saša Počuča uhićen je u travnju za zločine navodno počinjene u kninskom zatvoru 1991. Milan Pekić je uhićen u veljači zbog navodnog počinjenja ratnih zločina protiv civilnog stanovništva u Baćinu 1991. godine, ali je pušten iz pritvora u lipnju. Krajem godine istraga je još trajala. Tihomir Golić je uhićen u svibnju.

Vlada nije poduzela korake da prizna ili „konvalidira“ pravne i administrativne dokumente koje su izdali subjekti koji nisu bili pod hrvatskim nadzorom tijekom sukoba od 1991.-1995. Bez tog priznanja građani, gotovo isključivo srpske nacionalnosti, nisu mogli riješiti čitav niz problema u ostvarivanju prava na mirovinsko i invalidsko osiguranje i utvrđivanje radnog iskustva.

UNHCR je do studenog evidentirao ukupno 142,594 povratnika pripadnika manjina u zemlju, uključujući 2050 osoba koje su se vratile te godine do studenog. UNHCR je napomenuo da se broj povratnika smanjio tijekom godine zbog poteškoća u nalaženju trajnog smještaja. Većinu povratnika činilo je otprilike 12 000 bivših nositelja stanarskog prava koji su zatražili smještaj. Međunarodne organizacije koje su

nadzirale povratak izbjeglica smatraju da je pad broja povratnika unutar očekivanja, budući da su većina preostalih izbjeglica koje se žele vratiti bivši nositelji stanarskih prava koji su čekali da im se osigura smještaj. Prema studiji UNHCR-a iz 2006., otprilike 60 posto povrataka bilo je održivo, a ostatak su bili jednokratni ili povremeni povratci. Izbjeglice je od povratka u Hrvatsku također odvraćalo loše stanje regionalnog gospodarstva, etnički incidenti na područjima povratka i spora provedba programa povratka. Neprijateljstvo stanovništva prema Srbima povratnicima i dalje je bilo najizraženije u zadarskom zaleđu u Dalmaciji.

Sposobnost izbjeglica da se vrate u zemlju bila je smanjena ograničenim pristupom smještaju, sporim rješavanjem nekih birokratskih prepreka i nedostatnim mogućnostima zapošljavanja. Proces vraćanja srpskih kuća bio je gotovo dovršen, a njihova obnova je nastavljena. U svibnju je vlada usvojila proceduru rješavanja problema otprilike četrnaest tisuća žalbi povratnika kojima je odbijen zahtjev za obnovom, a koje već dugo čekaju rješavanje. U sklopu te procedure tim bi osobama, uglavnom srpske nacionalnosti, bilo dopušteno da se prijave u neki drugi program smještaja s manje strogim kriterijima, što bi im osiguralo građevinski materijal. Procjenjuje se da je petina kuća vraćenih vlasnicima bila prethodno oplaćkana. 2005. godine vlada je usvojila protokol za oplaćkanu imovinu, ali tek je u ožujku ove godine dovršila upute za njegovu provedbu. Krajem 2005. godine vlada je prihvatiла popravak štete za 400 nekretnina, od kojih je na 253 nekretnine krajem godine trajala obnova.

Bilo je slučajeva da su osobe putem suda željele vratiti navodna ulaganja u nezakonito zaposjednutu imovinu. 24 takva slučaja bila su na sudu. Premda je vlada 2006. usvojila proces rješavanja tih slučajeva s ulagačima izvan sudova, nerado je aktivno nudila nagodbu ulagačima prije njihovog obraćanja sudu.

Vlada je polako počela rješavati zahtjeve osoba koje su prije rata imale stanarska prava nad stanovima u društvenom vlasništvu. Bez takvih prava podnositelji zahtjeva, uglavnom pripadnici srpske nacionalnosti, nisu se mogli vratiti u predratne stanove. Predano je otprilike 12,616 zahtjeva, od kojih se 4,425 odnosi na gradska područja. Prema navodima UNHCR-a vlada je do srpnja osigurala smještaj u otprilike 43 humanitarna slučaja koje je identificirala međunarodna zajednica. Do kraja godine Agencija za promet nekretnina (APN) kupila je 408 stanova izvan područja od posebne državne skrbi i tvrdila je da je 307 stanova dodijelila pojedincima i obiteljima. Do studenog su UNHCR i OEES potvrdili da su se 133 obitelji uselile u stanove. Izvan gradskih područja vlada je dodijelila smještaj 4.477 bivših nositelja stanarskih prava, što je malo više od polovice podnositelja zahtjeva u programu. Oko tri tisuće obitelji čekalo je da im se kroz program osigura smještaj.

Prognanici u zemlji

Vlasti su zauzele nedosljedan i nejedinstven pristup manjinskim prognanicima unutar zemlje, čime su otežali njihov povratak. Značajan broj prognanika ostao je u zemlji, premda nisu svi bili pod izravnom skrbi vlade. UNHCR je do studenog evidentirao 2.954 prognanika u zemlji (1.644 pripadnika srpske nacionalnosti).

Vlada je domaćim i međunarodnim humanitarnim organizacijama omogućila slobodan pristup svim raseljenim osobama i dopustila im da pružaju pomoć.

Zaštita izbjeglica

Zakonom je predviđena dodjela azila u skladu s UN-ovom Konvencijom vezanom uz status izbjeglica iz 1951. i UN-ov protokol iz 1967. godine. Vlada je uspostavila sustav pružanja zaštite izbjeglicama. U praksi je vlada osiguravala zaštitu od povratak osoba u zemlju u kojoj su se bojale progona. U srpnju je Sabor usvojio Zakon o azilu za koji promatrači smatraju da je usklađen s odredbama o azilu UN-ove Konvencije o izbjeglicama. Osobe koje su tražile zaštitu Hrvatsku su općenito smatrane tranzitnom zemljom i značajan broj tražitelja azila često je napustio zemlju prije prvostupanske ili drugostupanske odluke suda.

Tijekom godine azil je zatražilo 195 osoba. Od tog je broja 66 osoba odbijeno, za 80 osoba slučaj je odbačen a 44 osobe su se žalile.

2006. godine vlada je uspostavila privremeni prihvatni centar za azilante u Kutini. Trajni prihvatni centar trebao bi se uspostaviti u Zagrebačkoj županiji.

Vladina komisija za žalbe provela je opsežan pregled slučajeva tražitelja azila koji su prvobitno odbačeni. Međutim, UNHCR je izrazio zabrinutost da vladina komisija utječe na imenovanja. UNHCR je pomno pratio slučajeve osoba koje su deportirane ili koje su vlasti vratile u zemlju iz koje dolaze.

Tijekom godine nije bilo prijava o osobama koje traže privremenu zaštitu.

Poglavlje 3 Poštivanje političkih prava: Pravo građana da smijene vladu

Ustav i zakon pružaju građanima pravo da miroljubivo smijene vladu, i građani su ovo pravo ostvarivali u praksi putem periodičkih, slobodnih i poštenih izbora na temelju sveopćeg prava glasa.

Izbori i političko sudjelovanje

25. studenog održani su parlamentarni izbori koji nisu odmah donijeli pobjednika. U prosincu je predsjednik Mesić mandat za formiranje vlade dao dotadašnjem premijeru Ivi Sanaderu, čiji je HDZ dobio većinu mjesta u Saboru. Na kraju godine još su trajali koalicijski pregovori između HDZ-a i njegovih potencijalnih partnera, uključujući i nacionalne manjine. Premda nisu zabilježene značajnije nepravilnosti, lokalna nevladina organizacija Građani organizirano nadgledaju glasovanje (GONG) procjenila je da je u inozemstvu (uglavnom u Bosni i Hercegovini) bilo otprilike dvadeset posto glasača koji na dan izbora nisu bili na popisu glasača.

Političke stranke mogle su raditi bez ograničenja ili miješanja izvana.

Od 153 izabrana zastupnika, 31 su žene. U kabinetu s petnaest članova četiri su bile žene, uključujući zamjenicu premijera, ministricu pravosuđa i ministricu vanjskih poslova. Među deset sudaca Ustavnog suda bile su četiri žene, a među 41 sucem Vrhovnog suda bilo je 18 žena.

Od 153 saborska zastupnika deset je predstavnika manjina. Osmero ih je izabrano putem posebnih izbornih lista koje jamče mjesta predstavnicima manjina. Po zakonu bi nacionalne manjine trebale biti zastupljene u tijelima lokalne vlasti ako popis stanovništva pokaže da manjinska skupina čini najmanje pet posto lokalnog stanovništva. Premda su vlasti općenito provodile ovu odredbu, vlada nije uzela u obzir ažurirane popise glasača u izračunu broja izabralih predstavnika manjina, kao što bi sukladno zakonu trebala. Uporaba popisa glasača dovela bi do veće zastupljenosti manjina zbog povratka izbjeglica nakon popisa stanovništva iz 2001. godine.

Do kraja godine Ustavni sud još nije donio odluku o naputku vlade lokalnim vlastima iz 2005. godine, da pri utvrđivanju postotka manjinskog stanovništva u tim zajednicama ne uzimaju u obzir glasačke popise. Vijeće za nacionalne manjine od vlade je tražilo da povuče taj naputak zbog toga što je suprotan zakonu. Srpska zajednica i nevladine organizacije izrazile su sličnu zabrinutost, a GONG se na vladin naputak žalio na Ustavnom sudu.

Korumpiranost i transparentnost vlade

Zakonom su predviđene kazne za korupciju dužnosnika. Međutim, vlada nije učinkovito primjenjivala zakone i dužnosnici su katkad nekažnjeni pribjegavali korumpiranosti. Izvješće Europske komisije iz 2007. i pokazatelji upravljanja Svjetske banke za cijeli svijet pokazuju da je bilo problema s korupcijom.

U anketi provedenoj u siječnju, Bura, mreža nevladinih organizacija koje se bore protiv korupcije, saznala je da su pojedinci u cijeloj zemlji nailazili na korupciju u gotovo svim vidovima svakodnevnog života. Više od 45 posto anketiranih imalo je osobno iskustvo s korupcijom u zdravstvenom sustavu, dok se njih 33 posto susrelo s korupcijom u policiji, gotovo 29 posto u sudstvu, više od 27 posto u lokalnoj upravi i više od 26 posto u obrazovanju.

Tijekom godine bivši župan Požeško-slavonske županije osuđen je jer je oštetio županiju za 278 milijuna kuna. Sud ga je osudio na četiri i pol godine zatvora.

U lipnju je vladin Ured za sprečavanje korupcije i organiziranog kriminala (USKOK) bio uključen u svoju najveću antikorupcijsku kampanju do sad. Uhićeno je sedam osoba zaposlenih u Hrvatskom fondu za privatizaciju pod navodima da su primali mito i prodavali tvrtke u državnom vlasništvu bez javnih natječaja. Na kraju godine jedan je osumnjičeni još bio na slobodi.

USKOK je nastavio povećavati svoju sposobnost i ovlasti u upravljanju kaznenim istragama. U kolovozu su stupile na snagu izmjene zakona kojima se proširuju ovlasti USKOK-a, čime je on postao odgovoran za progon kaznenog djela zlorabe moći ili položaja od strane vladinih dužnosnika.

Tijekom godine USKOK je nastavio istragu iz 2005. godine o mogućim nezakonitostima velikih razmjera u prodaji kuća srpskih izbjeglica vladinoj Agenciji za promet nekretninama (APN). U rujnu je Upravni sud presudio u korist žalbe nevladine organizacije Udruga za civilnu alternativu i nacionalne odnose (ACAER) koja je zatražila pristup ugovorima koje je APN sklapao s vlasnicima kuća i posredničkim agencijama u kupnji kuća srpskih izbjeglica. ACAER, koji posreduje u ime prevarenih vlasnika kuća, uložio je žalbu 2005. godine, predviđajući da će mu otvaranje APN-ovih dosjea omogućiti da pokrene još tisuću sudske postupaka u kojima će njegovi klijenti tražiti nadoknadu. Od 2004. godine ACAER, kojemu se obratilo 1.200 stranaka koje su sumnjale da je došlo do prijevare, prikupljao je dokumentaciju i pokretao parnice u ime 72 osobe čija je imovina prodana bez njihova znanja. Do kraja godine doneseno je jedanaest prvostupanjskih odluka i jedna konačna presuda u korist vlasnika. Jedna lokalna nevladina organizacija koja je zastupala izbjeglice srpske nacionalnosti i pomagala im u podizanju optužbi požalila se da je agencija prekršila zakon time što je izbjeglicama odbila pristup dosjeima, uključujući ugovore koji bi mogli otkriti prijevaru. Ta je nevladina organizacija osigurala pravnu pomoć za više od 250 pojedinaca čije su kuće navodno prodane bez njihova znanja ili po cijeni različitoj od one navedene u ugovoru. Nevladina je organizacija također tvrdila da je državno odvjetništvo sporo odgovaralo na povezane optužbe koje je ona uložila 2005. godine protiv ravnatelja APN-a. USKOK je istražio optužbe o tome da su neki zaposlenici APN-a, zajedno s posredničkim agencijama sa sjedištem u Srbiji, bili suučesnici u ovoj prijevari. U studenom je Ured županijskog odvjetnika u Zagrebu optužio bivšeg ravnatelja APN-a Damira Rajčića za nezakonito djelovanje APN-a i izazivanje štete proračunu veće od deset milijuna kuna.

Državni bi dužnosnici po zakonu trebali prijaviti svoju imovinu. Većina se vladinih dužnosnika toga pridržavala, premda je bilo pitanja oko potpunosti i učinkovitosti ovog sustava i netočnosti vezanih uz vrstu imovine koja se prijavljuje.

Zakonom je zajamčeno pravo pristupa javnosti vladnim podacima. Međutim, nevladine organizacije su se žalile da se zakon ne provodi učinkovito i djelotvorno.

U travnju je GONG izrazio zabrinutost da saborsko izvješće o provedbi Zakona o pristupu informacijama iz 2003. godine ne odražava stvarnost i da neke državne institucije nisu djelovale transparentno. GONG je također zamijetio da je vlada dala netočne statističke podatke o broju zahtjeva za informacijama koji je zaprimila i na koje je odgovorila, te da neke državne institucije nisu dale nijedno izvješće.

Tijekom godine nevladine organizacije žestoko su kritizirale zakon o tajnosti podataka koji je Sabor donio u srpnju, čime je proširio sposobnost vlade da odbije zahtjeve za informacijama pod izlikom tajnosti. Zagovarači slobode informiranja potvrdili su da bi taj zakon mogao sprječiti pristup javnosti gotovo svim

informacijama vlade. Skupine koje kritiziraju nacrt zakona uključivale su Hrvatsko novinarsko društvo, GONG, Transparency International Hrvatska i OEES.

Poglavlje 4 Stav vlade o međunarodnoj i nevladinoj istrazi navodnih kršenja ljudskih prava

Niz domaćih i međunarodnih skupina za ludska prava uglavnom je djelovalo bez vladinih ograničenja, istražujući i objavljivajući svoja otkrića o ljudskim pravima. Vladini dužnosnici često su surađivali i odgovarali na njihove stavove.

Ured za suradnju s nevladinim organizacijama i ostala vladina ministarstva i uredi bili su aktivni u suradnji i promicanju nevladinih i vladinih nastojanja vezanih uz ludska prava i civilno društvo. Centar za ludska prava tijekom godine financiran je novčanim sredstvima UN-a i vlade.

Premda su prijetnje nevladinim organizacijama općenito rijetke, u ožujku su nepoznati vandali napisali uvedljive grafite i ostavili proustaške materijale u poštanski sandučić Centra za mirovne studije. Policija je provela istragu.

Ured za ludska prava bio je glavno vladino tijelo zaduženo za razvoj, koordinaciju i provedbu vladinih politika ljudskih prava. Premda ured nije imao ovlasti za istraživanje navodnih kršenja ljudskih prava, učinkovito je surađivao s nevladinim organizacijama i međunarodnom zajednicom u provedbi kampanja za podizanje svijesti, s ciljem promicanja ravnopravnosti spolova i ženskih prava, poticanja opće tolerancije i sprečavanja trgovine ljudima. Ured je također posredovao između vladinih ureda i građana koji su prijavili različite oblike kršenja ljudskih prava i pritužaba. Ured je također dodijelio dotacije nevladinim organizacijama za projekte rješavanja raznih problema vezanih uz ludska prava. Financiranje je bilo odgovarajuće, a ured je surađivao s ostalim vladinim tijelima.

Tijekom godine Ured glavnog državnog odvjetnika radio je na slučajevima ratnih zločina koje su počinili pripadnici hrvatske nacionalnosti, uključujući nekoliko istaknutih slučajeva, te je nastavio suradnju s Haaškim sudom. Pokazatelji upućuju na to da su Ured glavnog državnog odvjetnika, sudovi i policija općenito rješavali slučajeve ratnih zločina na uravnoteženiji i pošteniji način. Tijekom godine na Županijskom sudu u Zagrebu počelo je suđenje visoko pozicioniranim vojnim dužnosnicima Mirku Norcu i Rahimu Ademiju, koji su optuženi zbog odgovornosti za ubojstvo srpskih civila 1993. godine. Generali Ademi i Norac najviši su hrvatski dužnosnici kojima se za ratne zločine sudi u zemlji. Norac je bio na odsluženju dvanaestogodišnje kazne zatvora, dok Ademi nije bio u pritvoru, ali je imao ograničenje kretanja. Suđenje krajem godine nije bilo završeno.

Premda je i dalje najveći broj optuženih srpske nacionalnosti, međunarodni promatrači suđenja izvijestili su da optuženici srpske nacionalnosti općenito imaju bolje izglede za poštenim suđenjem nego što je to bio slučaj u prošlosti. Državni je tajnik nastavio usko surađivati s Haaškim sudom.

Poglavlje 5 Diskriminacija, društvena izolacija i trgovina ljudima

Zakonom je zabranjena diskriminacija temeljena na spolu, dobi, rasi, invalidnosti, jeziku ili društvenom statusu. Međutim, nastavljena je diskriminacija žena, pripadnika srpske nacionalnosti i Roma.

Žene

Silovanje, pa tako i silovanje od strane bračnog druga, smatra se zločinom za koji je predviđena kazna od tri do deset godina zatvora. Međutim, prema navodima nevladinih organizacija, mnoge žene nisu prijavile silovanje ili silovanje od strane bračnog druga. Zakonom su predviđene duže zatvorske kazne za seksualno nasilje nad invalidnim osobama. Za slučajevi silovanja pod otežanim okolnostima koja dovedu do smrti ili trudnoće ili je žrtva maloljetna, kazne se kreću između tri i petnaest godina. Zbog društvenog

pritska i obilježenosti, silovanje i seksualno nasilje ostaju neprijavljeni. Neke nevladine organizacije specijalizirane za seksualno nasilje i dalje su bile zabrinute zbog nepostojanja jedinstvenog pribora za slučaj silovanja ili jedinstvenog ginekološkog protokola za žrtve silovanja. Dostupnost službi za pomoć žrtvama, poput kriznih centara za žrtve silovanja, razlikovala se od zajednice do zajednice.

U prvoj polovici godine policiji je prijavljeno šezdeset silovanja i sedamnaest pokušaja silovanja. Dužnosnici nevladinih organizacija procijenili su da na svako prijavljeno silovanje dolaze tri neprijavljena, te da se godišnje događa prosječno sto do sto četrdeset slučajeva seksualnog nasilja i silovanja. Ostale vodeće ženske nevladine organizacije procijenile su da je broj neprijavljениh silovanja mnogo viši. Nevladina organizacija Ženska soba izjavila je da žene često ne prijavljuju silovanje i silovanje od strane supruga jer nemaju dovoljno podataka o dostupnoj pravnoj zaštiti, jer osjećaju sram, boje se odmazde ili su, u slučaju silovanja od strane bračnog druga, zabrinute za ekonomski posljedice. Žrtve često nevoljko prijavljuju silovanje, osobito silovanje od strane bračnog druga, jer ga je teško dokazati na sudu i zato što medicinsko osoblje, policija i sudstvo nisu obučeni za rad s takvim žrtvama. Ženske nevladine organizacije tvrde da su presude za silovanje od strane bračnog druga blage.

Nasilje nad ženama, uključujući nasilje od strane bračnog druga, i dalje predstavlja problem. Prema podacima UNDP-a iz 2006. godine broj prijavljenih slučajeva nasilja u obitelji bio je u porastu.

U Zakonu o nasilju u obitelji stoji da slučaj nasilja u obitelji može prijaviti i osoba koja nije žrtva, uključujući policiju. U skladu s tim zakonom, nasilje u obitelji smatra se prekršajem. Kazne se kreću između 1.000 i 10.000 kuna ili do 60 dana zatvora. U skladu s kaznenim zakonom, počinitelji mogu dobiti do tri godine zatvora za slično djelo. Policijski dužnosnici uglavnom su nasilje u obitelji protiv žena klasificirali kao prekršaje, što je dovelo do minimalnih kazni. Minimalne kazne bile su osobito česte u slučajevima silovanja. Nevladine organizacije žalile su se da sudovi odgovlače sa zakazivanjem rasprava, da donose malo osuda, te da dodjeljuju samo minimalne zatvorske i novčane kazne u slučajevima obiteljskog nasilja. Policijski službenici u većini gradova obučeni su za rješavanje nasilja u obitelji i brzu intervenciju, osiguranje sigurnosti žrtve i uklanjanje počinitelja iz obitelji. U seoskim područjima policijski su službenici općenito manje obučeni za rješavanje slučajeva obiteljskog nasilja.

2006. godine policija je počela voditi statističke podatke vezane uz spol. Međutim, policijski dužnosnici u seoskim dijelovima Dalmacije poznati su po tome da prijave o obiteljskom nasilju nad ženama drže u ladicama stola umjesto da ih proslijede sudskim vlastima.

Potpore žrtvama nasilja bila je ograničena. Većina službi financirala se uglavnom privatnim donacijama uz ograničene vladine priloge. Tijekom godine Hrvatska je aktivno sudjelovala u kampanji Vijeća Europe posvećenoj borbi protiv nasilja nad ženama, podizanju svijesti o ovom problemu, oglašavanjem na plakatima i na televiziji. Vlada je nastavila program povećanja mogućnosti zapošljavanja za žrtve nasilja, samohrane roditelje i nezaposlene majke troje ili više djece.

Bilo je deset skloništa koje su uglavnom vodile nevladine organizacije i koje su se financirale donacijama za žrtve obiteljskog nasilja. U skloništima je bilo mjesta za 225 odraslih osoba i 57 djece i bila su dostupna ženama i djeci žrtvama obiteljskog nasilja. Žrtvama obiteljskog nasilja bili su dostupni telefoni za pomoć, psihološka pomoć i pravna pomoć.

Prostitucija je nezakonita ali je ima dosta. Ženske organizacije tvrdile su da su prostitutke zlostavljane, stigmatizirane, javno ponižene i da moraju plaćati kazne.

Zakonom je zabranjeno seksualno uznemiravanje na radnome mjestu. Međutim, problema je bilo. U 2006. godini Međunarodni savez sindikata proveo je regionalno istraživanje koje je pokazalo da je otprilike osamnaest posto žena prijavilo uznemiravanje na poslu. Prema navodima sindikata, problem je bio najizraženiji u tekstilno i kožnoj industriji, trgovini i ugostiteljstvu. Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova i sindikati prijavili su da rade na slučajevima seksualnog uznemiravanja, premda mnoge žene nisu željele ništa poduzeti u strahu od odmazde.

Žene su uglavnom bile na lošije plaćenim radnim mjestima od muškaraca. Tijekom godine vladin Ured za ravnopravnost spolova, Središnji ured za statistiku i Fakultet sociologije proveli su istraživanje koje je pokazalo da žene čine 61,2 posto nezaposlenih, što je 57 posto više nego 2006. godine. Plaće žena i muškaraca s istim kvalifikacijama bile su različite. Na primjer, u obrazovanju, zdravstvenoj skrbi i javnoj upravi žene su dobivale otprilike 20 posto manje plaće od muškaraca. U svibnju je viši dužnosnik u javnom obraćanju napomenuo da se zbog toga što su žene plaćene manje od muškaraca za isti posao, njihova nejednakost proteže i na mirovine koje će primati nakon umirovljenja. Na konferenciji o ravnopravnosti spolova koju je u svibnju organizirao vladin Ured za ravnopravnost spolova, procijenjeno je da je prosječna mjesecačna bruto plaća žena 5.806 kuna a muškaraca 6.492 kune. Žene su uglavnom zaposlene u četiri najslabije plaćena sektora gospodarstva (tekstilnom, obrazovnom, zdravstvenoj skrbi i uslužnom).

Žene su doživljavale diskriminaciju u pronalaženju radnog mjesta. Poslodavci su ženama često postavljali ponižavajuća pitanja o bračnom statusu, broju djece i planovima da još rađaju. Na sastanku saborskog odbora za ravnopravnost spolova i nevladinih organizacija održanom u ožujku zaključeno je da se položaj žena na tržištu rada nije popravio. Žene u dobi od 40 do 50 godina bile su najviše izložene opasnosti od diskriminacije.

Vlada je surađivala s nevladinim organizacijama na promicanju ravnopravnosti spolova. Međutim, nevladine organizacije i dalje su smatrale da su novčana sredstva za takve programe mala i nesigurna. Nevladine organizacije žalile su se da vlada, premda je organizirala konferencije i događaje s ciljem podizanja javne svijesti, nije donijela značajne promjene prema promicanju jednakosti spolova.

Ured za ravnopravnost spolova odgovoran je za provedbu Zakona o ravnopravnosti spolova i izradu vladine politike spolova. Ured pravobraniteljice za spolove nadzire provedbu tog zakona, uključujući predavanje obveznih akcijskih planova za državne ustanove i javna poduzeća. Tijekom godine vlada je podijelila nekoliko publikacija s ciljem podizanja javne svijesti i upoznavanja javnosti s UN-ovim i strategijama Europske unije za promicanje jednakosti spolova.

U 2006. godini vlada je usvojila nacionalnu politiku jednakosti spolova za razdoblje od 2006. do 2010. čiji je nacrt napravljen uz sudjelovanje istaknutih ženskih nevladinih organizacija. U toj se politici govori o statusu žena vezano uz zaštitu ljudskih prava, o osiguranju jednakog tretmana za žene na tržištu rada, uvođenju obrazovanja ovisnog o spolu, potiskivanja nasilja prema ženama i povećanju sudjelovanja žena u političkom procesu.

Pravobraniteljica za jednakost spolova imala je aktivnu ulogu u osvješćivanju javnosti o ženskim pravima.

Djeca

Vlada je bila predana pravima i dobrobiti djece.

Većina učenika nastavila je obrazovanje do 18 godina, s tim da su Romi jedini veći izuzetak. Romska djeca bila su suočena s ozbiljnim preprekama u nastavku obrazovanja, uključujući diskriminaciju u školama i nedostatak potpore u obitelji. Procjenjuje se da je 10 posto romske djece maturiralo, dok ih je do 39 posto nepismeno. Prema istraživanju koje je financirao UNDP 2005. godine, 17 posto romske djece starije od 12 godina završilo je osnovnu školu, u usporedbi sa 74 posto neromske djece koja žive u blizini romskih naselja.

Od 2004. broj romske djece u programima predškolskog obrazovanja povećao se sa 345 na 707, dok se broj polaznika osnovnih i srednjih škola utrostručio, sa 1.013 na 3.010. U ministarstvu obrazovanja ovo povećanje pripisuju poticajima vladinog akcijskog plana Desetječe za Rome, koji uključuje mjesecnu stipendiju od petsto kuna za učenike u srednjim školama i mjesecnu stipendiju od tisuću kuna za studente. Međunarodne organizacije i lokalne nevladine organizacije izvijestile su da školske vlasti učenike romske nacionalnosti u sjevernim dijelovima zemlje i dalje odvajaju u razrede niže kvalitete. U

veljači je Ustavni sud odbio prigovor roditelja petnaestero romske djece da je otvaranje posebnih razreda za romsku djecu u nekoliko osnovnih škola u Međimurskoj županiji diskriminirajuće. Sud je zaključio da su zasebni razredi u skladu s „prihvaćenim i legitimnim obrazovnim načelima s ciljem prilagodbe nastavnih programa osnovne škole sposobnostima učenika koji ne govore dovoljno dobro hrvatski jezik i nedostaju im društvene vještine“, te da nacionalno ili rasno podrijetlo učenika nije bio motiv za ovo odvajanje. U slučaju da učenici ostanu u zasebnim razredima u višim razredima bez dovoljno opravdanja, a smatra se da će do tada ovladati hrvatskim jezikom, sud je upozorio da bi to moglo predstavljati kršenje ustava. Slična je žalba krajem godine čekala rješavanje i na ECHR.

U 2006. godini Komisija za ljudska prava Vijeća Europe napomenula je da je vlada nastavila nastojanja u promicanju predškolskog obrazovanja s ciljem integriranja romske djece u školski sustav. Roditelji neromske djece katkad su se protivili vladinim nastojanjima u nerazdvajajući djece. U lipnju je osječki Crveni križ, s ciljem poticanja suradnje i pomaganja u stvaranju ozračja tolerancije, nastavio projekt koji je djeci iz 30 nacionalno miješanih škola u Osječko-baranjskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji omogućio da sudjeluju u literarnim i likovnim radionicama. 2006. godine Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta uspostavilo je poseban odjel za obrazovne potrebe nacionalnih manjina.

Bilo je problema sa zlostavljanjem djece, uključujući seksualno zlostavljanje. 2006. sudovi su donijeli 47 osuda za zločine počinjene protiv djece, 29 za seksualno zlostavljanje među maloljetnicima, devet za optužbe za bludne radnje s maloljetnikom, sedam za zloporabu maloljetnika u pornografske svrhe, jednu za dječju pornografiju na Internetu i jednu za izlaganje djece pornografiji.

U travnju je dječja pravobraniteljica objavila tisuću primjeraka Konvencije o pravima djeteta na dva romska jezika, *Romany Chib i Limba d'Bjaš*.

Nije bilo statističkih podataka na razini zemlje o dječjim brakovima među romskom populacijom, ali socijalne službe u Međimurskoj županiji, gdje živi velik broj pripadnika romske manjine, izvijestile su da su brakovi po običajnom pravu česti među partnerima u dobi od šesnaest godina i više. Prema njihovim procjenama, čak šezdeset posto tinejdžerki sklopilo je takve brakove, koji su često bili uzrokovani trudnoćom. Ti se brakovi katkad i službeno potvrđuju kad partneri postanu punoljetni.

Trgovina ljudima

Trgovina ljudima zakonom je zabranjena. Hrvatska je bila izvorišna, odredišna i tranzitna zemlja u trgovini ženama i djecom.

Hrvatska je bila tranzitna zemlja za žene i djevojke kojima se trgovalo u ostale dijelove Europe radi prostitucije, a sve više i izvorišna i odredišna zemlja trgovine ženama. Ženama iz Srbije, Moldove, Bosne i Hercegovine i ostalih zemalja trgovalo se preko Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore u Hrvatsku, gdje su neke ostale raditi kao prostitutke, dok su druge odvođene u druge zemlje. Žene su uglavnom dovođene automobilima. U siječnju 2008. vlada je izvijestila da je tijekom godine identificirano petnaest žrtava trgovine ljudima. Devet žrtava bilo je hrvatske nacionalnosti, troje srpske, dvoje bosanske i jedna je osoba bila iz Moldove. Jedna od žrtava bila je maloljetna. Od 2002. identificirano je šezdeset devet žrtava. Tijekom godine vlada je izvijestila da su žrtve surađivale s policijom u istrazi i s nevladinim organizacijama.

Nedavni trendovi upućuju na to da su u najvećoj opasnosti od trgovine ljudima žene u dobi od dvadeset do trideset godina. Neslužbeni podaci pokazali su da su za trgovinu ljudima odgovorne domaće i transnacionalne skupine organiziranog kriminala. Žrtve su bile izložene nasilju, zastrašivanju, zadržavanju dokumenata i prijetnjama trgovaca.

Trgovina ljudima zakonom je definirana kao zaseban zločin od ropstva i predviđene su kazne od jedne do deset godina zatvora za trgovce ljudima. Minimalna kazna za zločin trgovine maloljetnicima je pet godina zatvora. Ako zločin počini zločinačka organizacija i uslijed toga dođe do smrti, kazna se kreće od pet

godina do doživotnog zatvora. Tijekom godine Sabor je donio izmjene Zakona o trgovini ljudima kako bi propisao kazne u trajanju od tri mjeseca do tri godine zatvora za korištenje usluga žrtvom trgovine ljudima.

MUP je tijekom godine uhitio i pokrenuo kazneni postupak protiv dvadeset osoba. Vlada je također izvjestila o jednoj konačnoj presudi za trgovinu ljudima u kojoj je optuženi osuđen na tri godine zatvora. Vlada je također izvjestila o tome kako provodi istragu protiv pet osoba.

Vlada ima nacionalni odbor za suzbijanje trgovine ljudima i nacionalnog koordinatora za pitanja trgovine ljudima, koji je također na čelu vladinog Ureda za ljudska prava. Među agencijama odgovornim za suzbijanje trgovine ljudima nalaze se Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo pravosuđa, MUP, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo socijalne skrbi, Ministarstvo obrazovanja i sporta i Ured državnog tajnika. Policija je sudjelovala u međunarodnim istragama putem regionalnog ureda Inicijative za suradnju u jugoistočnoj Europi (SECI) u Bukureštu. Tijekom godine policija je sudjelovala u međunarodnoj istrazi povezanoj sa švicarskom policijom, kodnog imena „Operacija plavuša“, koja je dovela do identifikacije osmorice navodnih prekršitelja i sedam žrtava trgovine ljudima. Policija je tijekom cijele istrage također surađivala s policijom u Sloveniji i Srbiji. U ožujku su se dužnosnici Ureda za organizirani kriminal susreli sa slovenskim kolegama i skupinama civilnog društva. Razgovarali su o poboljšanju regionalne suradnje. MUP je izvjestio o aktivnom sudjelovanju policije u dva projekta borbe protiv trgovine ljudima u organizaciji Međunarodnog centra za razvoj migracijske politike. Policija je nastavila surađivati s kratkoročnim i dugoročnim savjetnicima iz Njemačke i Austrije. Osim toga, policija je imala aktivnu ulogu u radnoj skupini Mirage regionalnog centra SECI, te je izvjestila o čvrstoj suradnji s EUROPOL-om i Interpolom u borbi protiv trgovine ljudima.

Nije bilo izvještaja o upletenosti vladinih dužnosnika u trgovinu ljudima.

Tijekom godine vlada nije deportirala ni kažnjavala žrtve trgovine ljudima, te je surađivala s nevladinim organizacijama i s misijom Međunarodne organizacije za migracije (IOM), te ponudila svu potrebnu pomoć žrtvama. Prema zakon kriminalizira međunarodnu prostituciju i neovlašteni prelazak granice, žrtve trgovine ljudima izuzete su od progona. Isto tako, zakon vlastima dopušta da prostitutke strane državljanke prekršajno prijavi i započne postupak deportacije ukoliko ne ispunjavaju zakonske zahtjeve za ostanak u zemlji, ali žrtve trgovine ljudima izuzete su od deportacije.

Vlada ima zakonski okvir kojim osigurava pomoć žrtvama, a žrtvama su bile dostupne i popratne usluge. Vlada je nastavila financirati skloništa za žrtve trgovine, odrasle i maloljetnike. Hrvatski crveni križ je u suradnji s vladom vodio četiri prihvatišta za žrtve. Vlada je ponudila pomoć svim žrtvama. Vlada je osigurala usluge zajedno s lokalnim nevladnim organizacijama i IOM-em. Tijekom godine tridesetero socijalnih radnika zaduženih za prihvatišta prošlo je obuku o trgovini ljudima.

U srpnju je Sabor usvojio Zakon o strancima kojim je reguliran status stranih žrtava trgovine ljudima. Zakon definira metode identifikacije i opseg pomoći, te tijela zadužena za pružanje pomoći žrtvama. Zakonom je uspostavljeno „razdoblje razmatranja“ za odrasle žrtve u trajanju od 30 dana, a za maloljetnike u trajanju od 90 dana. Zakon predviđa različite oblike pomoći koje treba pružiti stranim žrtvama, uključujući siguran smještaj, financijsku pomoć, obrazovanje i obuku, pomoć vezanu uz zapošljavanje, itd. Zakon također predviđa privremene boravišne dozvole, za početak od šest mjeseci do godinu dana, koje se mogu produljiti na temelju procjene potreba. Osim toga, vlada je usvojila Novi Zakon o socijalnoj pomoći i proslijedila ga Saboru na usvajanje. U tom se zakonu definiraju procedure i opseg pomoći žrtvama trgovine ljudima hrvatskim državljanima.

Vlada je prethodnih godina nastavila emitirati kampanju osvjećivanja javnosti, te je nastavila pomagati vrući telefon jedne nevladine organizacije, alternativna skloništa i dva tradicionalna skloništa. Jedna vladina informativna kampanja usredotočila se na djecu kao potencijalne žrtve trgovine ljudima, dok se druga bavila odraslima.

Osobe s invaliditetom

Zakonom je zabranjena diskriminacija osoba s invaliditetom pri zapošljavanju, obrazovanju, pristupu zdravstvenoj skrbi i u pružanju ostalih javnih usluga. Međutim, diskriminacije je bilo.

Vlada je imala 10 savjetničkih centara koji su pružali pomoć osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima. Tijekom godine Zavod za zapošljavanje obučio je svoje zaposlenike u cijeloj zemlji za rad s osobama s invaliditetom, te olakšao zapošljavanje 1.037 osoba s invaliditetom.

U svibnju je vlada usvojila Nacionalnu strategiju za osobe s invaliditetom (2007. - 2015.). Saborska zastupnica Vesna Škulić kritizirala je nedostatak transparentnosti u upravljanju vladinim fondom za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje, te nedovoljan napredak u zapošljavanju osoba s invaliditetom izvan Zagreba. Također je kritizirala nižu kvalitetu obrazovanja koju često imaju djeca s invaliditetom u specijalnim školama. Postavljanje osobnih pomoćnika osobama s teškim invaliditetom i dalje je provođeno u sklopu pilot projekta.

U svibnju je UNDP objavio izvještaj u kojemu naglašava potrebu za smanjenjem ovisnosti o institucionalnoj skrbi, osobito za djecu s poteškoćama i odrasle osobe s mentalnim i tjelesnim poteškoćama. U ožujku je vlada potpisala zajednički memorandum o uključenju, u kojemu se navode prioriteti koji bi doveli do deinsticijonalizacije pacijenata s mentalnim poteškoćama. Broj takvih osoba u institucijama nije se smanjio tijekom godine, unatoč nekim nastojanjima za razvojem alternativnih rješenja temeljnih na zajednicama. U lipnju je vlada donijela Zakon o udometeljstvu kako bi se smanjilo smještanje djece s poteškoćama u vladine institucije, kojim su povećane naknade za udometelske obitelji.

Zakonom je propisan pristup zgradama za osobe s invaliditetom. Međutim, vlada nije uvijek provodila ove odredbe, a zakon nije propisao da se objektima koji nemaju pristup on mora napraviti. Kao posljedica toga, pristup javnim objektima bio je ograničen.

U rujnu muškarcu s cerebralnom paralizom, koji se ne može služiti rukama, nisu omogućili polaganje usmenog prijamnog ispita na Odjelu za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zadru, čime mu je onemogućen upis na fakultet. Kandidat se žalio na odbijeniku Ministarstvu obrazovanja i sporta. Ministarstvo, koje mu je prethodno dopustilo da odgovara usmeno, obećalo je da će istražiti ovu odluku, ali do kraja godine nisu doneseni konkretni rezultati.

U kolovozu je Upravni sud potvrdio odluku Državnog odvjetničkog vijeća iz 2006. godine o nečasnom otpuštanju zamjenika državnog odvjetnika zaduženog za djecu i mlade jer se nije obazirao na dokaze i zato što je 2004. godine prekinuo istragu o optužbama za zapuštanje i seksualno zlostavljanje djece u domu za mentalno hendikepiranu djecu koji je vodio Caritas.

Nacionalne/rasne/etničke manjine

Ustavom je zajamčena zaštita od diskriminacije svim manjinama. Međutim, nastavljena je otvorena diskriminacija pripadnika srpske i romske manjine.

Prema tvrdnjama nevladine organizacije Srpski demokratski forum, jedan od najozbiljnijih nacionalno motiviranih incidenata tijekom godine dogodio se u srpnju u kući srpskih povratnika u selu Gornji Vrhovci na području Pakraca. Dvojica mladića posjetila su oca i njegova odrasla sina u njihovom dvorištu i zamolila ih za piće. Tijekom razgovora posjetitelji su postali nasilni, te su vrijeđali i ošamarili i oca i sina. Zatim su ih zaključali u kupaonici, zapalili kuću i otišli. Vlasnici kuće uspjeli su pobjeći i ugasiti vatru. Izgorjela je većina pokućstva, a žrtve su zadobile ozljede zbog kojih su zadržane u bolnici. Policija je brzo uhitila osumnjičene, koje je poslije pustila da suđenje čekaju na slobodi. Prvo je saslušanje zakazano za prosinac, ali je odgođeno budući da je jedan osumnjičeni još bio u bolnici.

Početkom listopada uhićeno je pетero maloljetnika nakon što su vandalizirali šest netom obnovljenih nenaseljenih kuća srpskih vlasnika u naseljima Ceranje Donje i Pristeg. Srpski demokratski forum (SDF), najveća srpska nevladina organizacija u zemlji, pohvalila je policiju na brzom pronašenju krivaca, što su shvatili kao izraz sve veće političke volje vlade da poboljša svoja nastojanja u sprečavanju međuetničkog nasilja.

U rujnu je eksplodirala bomba pod parkiranim automobilom državljanina Srbije koji je ljetovao u Omišu. Bomba je uništila prednji dio automobila, ali nitko nije ozlijeđen. Policija je ispitala nekoliko osumnjičenih ali nije odmah pronašla krivce. Mediji su naglašali o povezanosti između tog incidenta i lokacije automobila, koji je bio parkiran ispred zgrade čiji su stanari uglavnom veterani domovinskog rata.

U cijeloj je zemlji bilo incidenata na nacionalnoj osnovi. Međutim, oni su uglavnom bili sporadične prirode i prvenstveno se odnosili na vrijedanje, prijetnje i pokoji primjer grafita i vandalizma. Na primjer, jedan se srpski seljak u blizini Pakraca požalio da ga je susjed vrijedao i da mu je prijetio nakon svađe oko ograda. U srpnju su na inače nenaseljenoj srpskoj kući u Plaškom u noći dok je obitelj pripremala kuću za bdjenje povodom smrti majke osvanuli graffiti kojima se veliča ustaški režim i njegov vođa Ante Pavelić.. Još jedan primjer nasilja na nacionalnoj osnovi dogodio se u kolovozu, kad je skupina mladića napala kuću srpskih povratnika u Smilčiću u blizini Benkovca.

Četiri osobe iz hrvatskog sela Škabrnja, koje su 2006. godine pritvorene zbog kamenovanja i pokušaja izazivanja požara na kućama triju obitelji srpskih povratnika u selu Biljane Donje u blizini Zadra, puštene su nakon što su srpske obitelji odustale od optužbi.

Policija je istraživala ostale slučajeve nacionalno-motiviranih napada na Srbe koji su prijavljeni 2006. godine, u kojima je bilo ozlijeđenih ili je bilo pokušaja podmetanja požara, krađe i vandalizma u Smokoviću, Zemuniku Donjem i Ostrovici, ali nije nikoga uhitila. Policija je istraživala, ali nije pronašla počinitelje vandalizma nad spomenikom hrvatskim žrtvama rata u Lovasu kod Osijeka iz 2006. godine.

Krajem godine policija nije pronašla počinitelje ubojstva starijeg Srbina u Karinu iz 2005. godine, premlaćivanja dvoje starijih pripadnika srpske nacionalnosti u Ostrovici iz 2005. godine, te ubojstva dvojice Srba u Lipiku 2005. godine.

Vodeće nevladine organizacije za ljudska prava i UNHCR zamijetili su da je nasilje prema pripadnicima srpske nacionalnosti ostalo na istoj učestalosti kao i 2006. godine, ali da je broj teških incidenata smanjen zbog boljeg rada policije u istrazi i pronašenju krivaca. Izvršni direktor Hrvatskog helsinskih odbora Ranko Helebrant izjavio je da nije smanjen broj incidenata na nacionalnoj osnovi, ali da lokalna policija brže i žešće obrađuje prijavljene slučajeve i koristi se svim dostupnim sredstvima u identificiranju počinitelja. SDF je napomenuo bolji rad policije u posljednje dvije godine na mjestima gdje su se događali nacionalno-motivirani incidenti. Prema riječima Igora Palije, glasnogovornika SDF-a, policija se ponašala profesionalnije i odgovarala je na pozive povezane s takvim slučajevima, što u prošlosti nije bila uobičajena praksa. Međutim, SDF je kritizirao lokalne vlasti, osobito u zaleđu Zadra, na nedovoljnoj volji da potpomognu međuetničku pomirbu.

Svađa oko vlasništva nad poljoprivrednim zemljištem gotovo je uvijek bila čimbenik koji pridonosi nacionalnim incidentima u regiji. Pripadnici srpske nacionalnosti na zadarskom području nailazili su na poteškoće u vraćanju svog zemljišta iz više razloga, uključujući ulaganja privremenih korisnika, neažurirane katastarske knjige i sporost sudskih postupaka. Prema statističkim podacima policije, na područjima najvećeg povratka povratnika, pitanja poljoprivrednog zemljišta i dalje su bila glavni uzrok međunacionalnih incidenata.

Nastavljena je diskriminacija pripadnika srpske nacionalnosti na nekoliko područja, uključujući pravosuđe, zapošljavanje i smještaj. Pripadnici srpske nacionalnosti u područjima pogodjenim ratom i dalje su bili predmet maltretiranja i diskriminacije. U izvješću Europske komisije iz 2006. godine napominje se da su Srbi nedovoljno zastupljeni u lokalnoj i regionalnoj vlasti, državnoj upravi i sudskim tijelima. Lokalne vlasti

katkad nisu htjele zaposliti kvalificirane Srbe, čak i kad se nijedan Hrvat nije prijavio za određeno radno mjesto.

Pet godina nakon donošenja ustavnog Zakona o nacionalnim manjinama, vlasti nisu provodile njegove odredbe o proporcionalnom zapošljavanju manjina u javnom sektoru na mjestima gdje manjine čine najmanje 15 posto stanovništva. Pripadnici srpske nacionalnosti, najveće manjine, najviše su bili pogodeni sporom provedbom tog zakona. Tijekom godine vladina ministarstva sudjelovala su u nekoliko rasprava koje je organizirao OEŠS o provedbi tog zakona. U svibnju je vlada usvojila Plan zapošljavanja u državnoj službi, kojim je zacrtan cilj da postotak pripadnika nacionalnih manjina zaposlenih u državnoj upravi odgovara postotku manjina u ukupnoj populaciji. Tijekom godine Središnji ured za državnu upravu prvi je put pripremio plan zapošljavanja manjina u regionalnim uredima. Od otprilike 21.200 državnih službenika zaposlenih na nacionalnoj razini, oko tri posto bili su pripadnici manjina, dok u ukupnoj populaciji manjine čine 7,5 posto. Među državnim službenicima na županijskoj razini bilo je gotovo 4.000, ili šest posto, pripadnika manjina. Državno vijeće za nacionalne manjine primilo je 37 milijuna kuna za svoje aktivnosti tijekom godine, što je 25 posto više nego 2006. godine.

Zakonom je zajamčeno da kod imenovanja sudaca na područjima gdje manjine čine značajan postotak u stanovništvu treba imati u vidu zastupljenost manjina. Prema izvještaju OEŠS-a u svibnju su pripadnici manjina činili otprilike 4 posto sudaca u zemlji, a Srba je bilo 2,5 posto. U izvještaju se napominje da su se pripadnici manjina trebali pozivati na svoj status manjina tijekom procesa odabira kako bi iskoristile ovu zakonsku odredbu.

Nevladine organizacije za ljudska prava i srpske nevladine organizacije zamijetile su nekoliko slučajeva sudaca pripadnika srpske nacionalnosti koji, premda potpuno kvalificirani, nisu mogli dobiti sudačko mjesto na područjima sa značajnom srpskom manjinom, nego je vlada zaposlila osobe bez iskustva ili iz drugih gradova. U 2005. godini jedan se sudac pripadnik srpske manjine žalio na odluku Državnog sudskog vijeća kojom mu je odbijena molba za sudačko mjesto na Općinskom sudu u Gvozdu. Upravni je sud u odgovoru napisao da je kandidat naveo da je srpske nacionalnosti, ali nije naveo da je pripadnik manjine i tako se nije pozvao na svoje manjinsko pravo. Krajem godine žalba je čekala na rješavanje. Isti se sudac prijavio za mjesto na općinskom i prekršajnom sudu u Vojniću, ali mu je molba odbijena. Njegov je slučaj čekao rješavanje na Europskom sudu za ljudska prava.

Pripadnici srpske zajednice žalili su se na emisiju koju je emitirao HTV nakon večernjih vijesti na Dan domovinske zahvalnosti u kolovozu koji je sadržavao elemente govora mržnje. U dokumentarnom filmu bio je nesnimljen tekst koji kaže: „Srbi su bili ljudi bez vjere“, te su postavljena retorička pitanja nad snimkom starije Srpskinje kao na primjer: „gdje su tvoji sinovi koljači?“

Bilo je diskriminacije pripadnika manjina u školama. U 2006. godini lokalne vlasti u Vukovaru i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta integrirali su četiri osnovne škole koje su prije održavale odvojenu nastavu za više od dvije tisuće djece hrvatske i srpske nacionalnosti. Uz iznimku jedne škole koja je nastavila razdvajati učenike u posebne smjene po jeziku i nacionalnoj pripadnosti, sve vukovarske osnovne škole ujedinile su zajedničke smjene.

Društveno nasilje, uz nemiravanje i diskriminacija protiv Roma i dalje je predstavljala problem. Dok su se u popisu stanovništva iz 2001. godine samo 9.463 osobe izjasnile kao Romi, prema izvještaju OEŠS-a iz 2006. godine, procjenjuje se da je u zemlji mnogo više Roma. Dužnosnici i nevladine organizacije procijenile su da je broj stanovnika romske nacionalnosti između 30.000 i 40.000. Godine 2006. Europski sud za ljudska prava pristao je razmotriti tužbu protiv države za navodne propuste u istraživanju nasilja koje su skinhedsi počinili nad Romima.

Romi su bili suočeni s mnogim preprekama, uključujući jezične, nedostatak obrazovanja, nepostojanje državljanstva i osobnih dokumenata, visoku stopu nezaposlenosti i široku diskriminaciju. Mnoge Romkinje posjeduju ograničeno znanje hrvatskog jezika. Nevladine organizacije Roma procijenile su da 25 posto Roma nema dokumente o državljanstvu i stoga ne mogu ostvariti socijalne naknade, zaposlenje, pravo

glasla i povrat imovine. Prema Vijeću Europe, samo 6,5 posto imalo je trajni posao, dok je Ministarstvo socijalne skrbi procijenilo da 20.000 do 30.000 Roma prima neki oblik socijalne pomoći. U izvještaju UNDP-a iz 2006. o društvenoj izolaciji, procjenjuje se da, premda Romi čine manje od 1 posto stanovništva, 13,6 posto primatelja socijalne pomoći su Romi.

Katkad su i Hrvati bili metom međuetničkog nasilja. U rujnu su mediji izvijestili o međuetničkom sukobu protiv Hrvata u Vukovaru, kad su vandali napisali grafite cirilicom na zidu pošte i kina. Na nekim je grafitima pisalo: „Republika Srpska Krajina“ i „Ponovit ćemo Ovčaru“, aludirajući na masovni ratni zločin protiv Hrvata. Krajem godine policija je još istraživala ovaj slučaj.

U 2006. Nacionalno vijeće za nacionalne manjine uložilo je žalbu protiv grada Daruvara zbog navodnog kršenja Zakona o nacionalnim manjinama i Zakona o uporabi manjinskog jezika i pisma. Do kraja godine nije bilo novih podataka o slučaju. Premda češka manjina čini otprilike 20 posto lokalnog stanovništva, natpisi s imenima ulica i na javnim zgradama i dalje su uglavnom bili na hrvatskom jeziku.

Ostala društvena zloporaba i diskriminacija

Bilo je maltretiranja i diskriminacije homoseksualaca.

U Zagrebu je u srpnju tijekom godišnjeg mimohoda Gay Pride otprilike 20 sudionika tvrdilo da su ih antigay skupine slijedile tijekom i nakon mimohoda i neke od njih pretukli u pokrajnjim uličicama, podalje od mjesta mimohoda. Među osobama koje su pretukli na mimohodu i poslije njega bili su talijanski senator Gianpaolo Silvestri i građani ostalih europskih zemalja. Unatoč tome što je više od petsto policajaca štitovalo tristotinjak sudionika, skupina mlađih pokušala je baciti pet ili šest molotovljevih koktela na mimohod. Policija je uhita dvadesetpetogodišnjeg muškarca i optužila ga za zločin iz mržnje. U listopadu je državni odvjetnik podigao optužnicu protiv osumnjičenika. To je bilo prvi put da je netko optužen za zločin iz mržnje otkako je ova vrsta zločina uvedena u kazneni zakonik u lipnju 2006. godine.

Društvena diskriminacija protiv homoseksualaca često je postojala u obliku vrijeđanja, stereotipnih šala i predrasuda društva. Prema nacionalnom istraživanju iz 2006. godine provedenom na slučajnom uzorku od dvjesto pripadnika seksualnih manjina, 14,4 posto ispitanika doživjelo je fizičko nasilje u razdoblju od 36 mjeseci. Više od 56 posto bilo je izloženo uvredama i prijetnjama. Više od polovice imalo je prijatelja ili partnera koji je bio žrtva nasilja zbog svoje seksualne orientacije. Tako nasilje i maltretiranje veoma često se događalo na javnim mjestima, a počinitelji obično nisu poznavali žrtvu. U ispitivanju je zaključeno da je 22 posto osoba koje su doživjele nasilje zbog svoje seksualne orientacije prijavilo to policiji, ali da je u četvrtini slučajeva odlazak na policiju doveo do daljnjih neugodnosti, ponižavanja i neodgovarajućeg ponašanja policije prema žrtvama.

Policija je istraživala napad desetak osoba iz 2006. godine na dvojicu britanskih turista homoseksualaca u baru u kojem je jedan od turista zadobio potres mozga, ozljedu uha i izbijeni su mu zubi. Nitko nije uhićen. Policija je također istraživala i napad iz 2006. godine koji su počinile najmanje tri osobe na dvojicu turista homoseksualaca iz Njemačke koji se dogodio u Splitu dok su hodali obalom držeći se za ruke. Nitko nije uhićen. Jedna je žrtva zadobila prijelom nosa, a druga lakšu ozljedu prsnog koša.

Društvena diskriminacija osoba oboljelih od HIV-a i side i dalje je predstavljala problem. Hrvatska udruga za HIV (HUHIV) prijavila je da Zubari i liječnici opće prakse često odbijaju liječiti HIV pozitivne pacijente, a neke su bolnice odgodile operacije jer liječnici nisu htjeli operirati. Ako HIV pozitivan pacijent nije prošao kroz bolnicu za zarazne bolesti, često je trebao čekati liječenje, a operacija se mogla odgađati u nedogled. Bilo je navoda o tome da su centri za transplantaciju odbili staviti na svoje popise potencijalnih primatelja organa pacijente oboljele od HIV-a.

Predstavnici HUHIV-a izjavili su da je problem u nedostatku javne pomoći, kao što su vruće linije za HIV pozitivne pacijente.

Prema navodima UN-ove Tematske skupine za HIV/sidu, analiza zakona vezanih uz HIV pokazala je da sadrže diskriminirajuće odredbe. Ta je skupina navela zakonske odredbe kojima se zahtjeva: testiranje pod medicinskim nadzorom za određena zanimanja i u određenim slučajevima, uključujući zatvorenike, te ograničenja obavljanja određenih poslova za HIV pozitivne osobe. Prema toj analizi, većina slučajeva diskriminacije događa se izvan dosega zakonodavstva ili zbog nedovoljnog provođenja zakona o privatnosti, nedostatka odgovarajuće medicinske skrbi i diskriminacije u školi ili na radnome mjestu.

Poglavlje 6 Prava radnika

a. Pravo udruživanja

Po zakonu radnici imaju pravo osnivati sindikate ili se uključivati u sindikate po vlastitom izboru, i radnici su u praksi prakticirali to pravo. Otprilike 50 posto radnika bilo je učlanjeno u sindikate. Međutim, nisu svi sindikati bili povezani jedni s drugima i ovaj postotak može se razlikovati. Sindikati su općenito bili neovisni o vladi i političkim strankama.

Zakonom je zabranjena diskriminacija na temelju pripadnosti sindikatima i izričito se dopušta sindikatima da se protiv otpuštanja bore na sudu. Međutim, općenito su pokušaji građana da potraže pravni lijek putem pravnog sustava bili ozbiljno usporeni neučinkovitošću sudskog sustava.

b. Pravo na organiziranje i kolektivno pregovaranje

Pravo na kolektivno pregovaranje i na organiziranje zakonom su zajamčeni, a radnici su ta prava koristili u praksi.

Pravo na štrajk zajamčeno je zakonom, uz neka ograničenja, i radnici su to pravo koristili tijekom godine. Štrajk nije dopušten pripadnicima oružanih snaga i policije ni zaposlenima u državnoj upravi i javnim službama. Radnici smiju štrajkati nakon isteka ugovora ili u specifičnim situacijama koje se spominju u ugovoru, ali samo nakon što prođu postupak posredovanja. Kad pregovaraju o novom kolektivnom ugovoru, radnici moraju proći proces posredovanja prije nego što stupe u štrajk zbog novog ugovora. Radnici i uprava moraju se dogovoriti tko će biti posrednik u slučaju da spor dospije do faze posredovanja. Ako se utvrdi da je štrajk nezakonit, svi sudionici mogu biti otpušteni dok će se sindikat smatrati odgovornim za nastale štete.

Ne postoje slobodne trgovinske zone.

c. Zabrana prisilnog rada

Bilo kakav prisilni rad zabranjen je zakonom, što se odnosi i na prisilan dječji rad; no, bilo je dojava o povremenoj trgovini djecom radi seksualnog izrabljivanja i rada.

d. Zabrana dječjeg rada i minimalna dob za zapošljavanje

Postoje zakoni i pravila koje štite djecu od izrabljivanja na radnome mjestu i osiguravaju prihvatljive radne uvjete. Premda je vlada većinom učinkovito provodila te zakone i pravila, dječji je rad i dalje predstavlja problem.

2006. godine Državni je inspektorat evidentirao 130 slučajeva kršenja Zakona o radu u koji je bilo uključeno pedeset devetero djece mlađe od 17 godina. Od ukupnog broja kršenja, u četiri je slučaja bilo riječi o djeci mlađoj od petnaest godina. Kršenja su se dogodila u ugostiteljstvu, turizmu, maloprodaji, industriji, poljoprivredi, građevini i medijima.

Djeca se mogu zaposliti s petnaest godina, a Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva u suradnji s pravobraniteljicom za djecu i državnim inspektoratom bilo je zaduženo za provedbu te odredbe. Maloljetnici mlađi od petnaest godina mogu raditi ako dobiju prethodno odobrenje Inspektorata rada i ukoliko se utvrdi da na poslu neće fizički ni psihički trpjeti. Odobrenje se obično traži za snimanje scena za film ili pokusa u kazalištu. Radnici mlađi od osamnaest godina ne smiju raditi prekovremeno, noću, niti u opasnim uvjetima.

Bilo je izvještaja o trgovini djecom radi komercijalnog seksualnog iskorištavanja i rada.

Zakonom su zabranjeni najgori oblici dječjeg rada. U kazneni zakon nedavno je uneseno kazneno djelo trgovanja djecom u svrhu seksualnog izrabljivanja i rada. Državna pravobraniteljica za djecu koordinira državne programe za sprečavanje izrabljivanja djece i izvlačenje djece iz situacija u kojima su izrabljena. Državni inspektorat rada zapošljava 97 inspektora čija je dužnost, između ostalog, inspekcija nezakonitog zapošljavanja maloljetnika. Inspektorat sve slučajeve kršenja zakona koji uključuju maloljetnike proslijeđuje uredu pravobraniteljice za djecu.

e. Prihvatljivi uvjeti rada

Minimalna plaća koju je vlada utvrdila iznosi 2.100 kuna, a neto plaća se kreće između 1.400 i 1.500 kuna, ovisno o olakšicama i ona ne osigurava pristojan životni standard zaposlenoj obitelji. Vladine statistike iz kolovoza pokazuju da je prosječna plaća iznosi 4.743 kune, a minimalni troškovi života četveročlane obitelji u unajmljenom stanu iznosili su 5.774 kuna. Inspektorat rada zadužen je za poštivanje minimalne plaće, dok Ministarstvo financija utvrđuje njezin iznos.

Neisplaćivanje i kašnjenje plaća i dalje je predstavljalo problem, kao i neplaćanje prekovremenih sati ili rada na blagdane. Prema navodima Državnog inspektorata rada, po zakonu više nije obvezno bilježiti broj osoba koje nisu primile plaću i radnici imaju pravo pokrenuti sudski postupak protiv poslodavaca koji svojim zaposlenicima nisu isplatili plaće. U 2006. godini najmanje 2.581 zaposleni nije primio plaću za svoj rad.

Inspektorat rada izvjestio je da je 2006. godine bio zabranjen rad na najmanje trideset dana za 401 poslodavca. Kršenja radnog prava uključivala su nezakonito zaposlene radnike i strance koji nisu imali radne dozvole, radnike koji nisu prijavljeni u mirovinski fond i radnike koji nisu prijavljeni na Zavod za zdravstveno osiguranje.

Zakonom je zajamčen uobičajeni radni tjedan u trajanju od 40 sati. Radnici imaju pravo na dnevni odmor u trajanju od 30 minuta, na jedan dan odmora tjedno i na najmanje 18 dana plaćenog godišnjeg odmora na godinu. Zakonom je predviđeno pravo radnika na pedeset posto više plaćeni prekovremeni rad i prekovremeni je rad ograničen na 10 sati tjedno. Inspektorat rada treba obavijestiti ukoliko pojedinac prekovremeno radi više od četiri uzastopna tjedna, više od 12 tjedana tijekom kalendarske godine ili ako prekovremeni rad svih zaposlenika određenog poslodavca prelazi 10 posto ukupnih radnih sati u određenom mjesecu. 2006. godine Inspektorat je obradio 15.418 slučajeva kršenja zakona o radu. Nakon obrade, inspektorat je 6.360 prekršaja uputio na prekršajni sud. Prekršaji su uključivali kršenja ugovora o radu, isplata i godišnjih odmora, te neplaćeni i neprijavljeni prekovremeni rad. Trudnice, majke djece mlađe od tri godine i samohrani roditelji djece mlađe od šest godina mogu raditi prekovremeno samo ako svojevoljno daju pisani pristanak na obavljanje takvog posla.

Vlada je uspostavila zdravstvene i sigurnosne standarde koje je provodilo Ministarstvo zdravstva. Inspektorat ministarstva ovlašten je za provedbu zdravstvenih i sigurnosnih zakona na radnome mjestu. U praksi, mnoge industrije često nisu zadovoljile standarde zaštite radnika. 2006. godine inspektorat je pokrenuo 1.680 zahtjeva za prekršajnim postupkom koji ukupno pokrivaju 3.427 kršenja sigurnosnih standarda. Tijekom 2006. godine prekršajni su sudovi dosudili 898 prekršaja od kojih je jedan proglašen kaznenim djelom i prebačen na sud. Radnici se po zakonu mogu maknuti iz opasnih uvjeta i putem suda tražiti pomoći ako smatraju da su zbog toga dobili otkaz. Međutim, prema navodima državnog

inspektorata, radnici nisu koristili ovo pravo u praksi i obično su prijavljivali poslodavce tek nakon što su ostali bez posla.